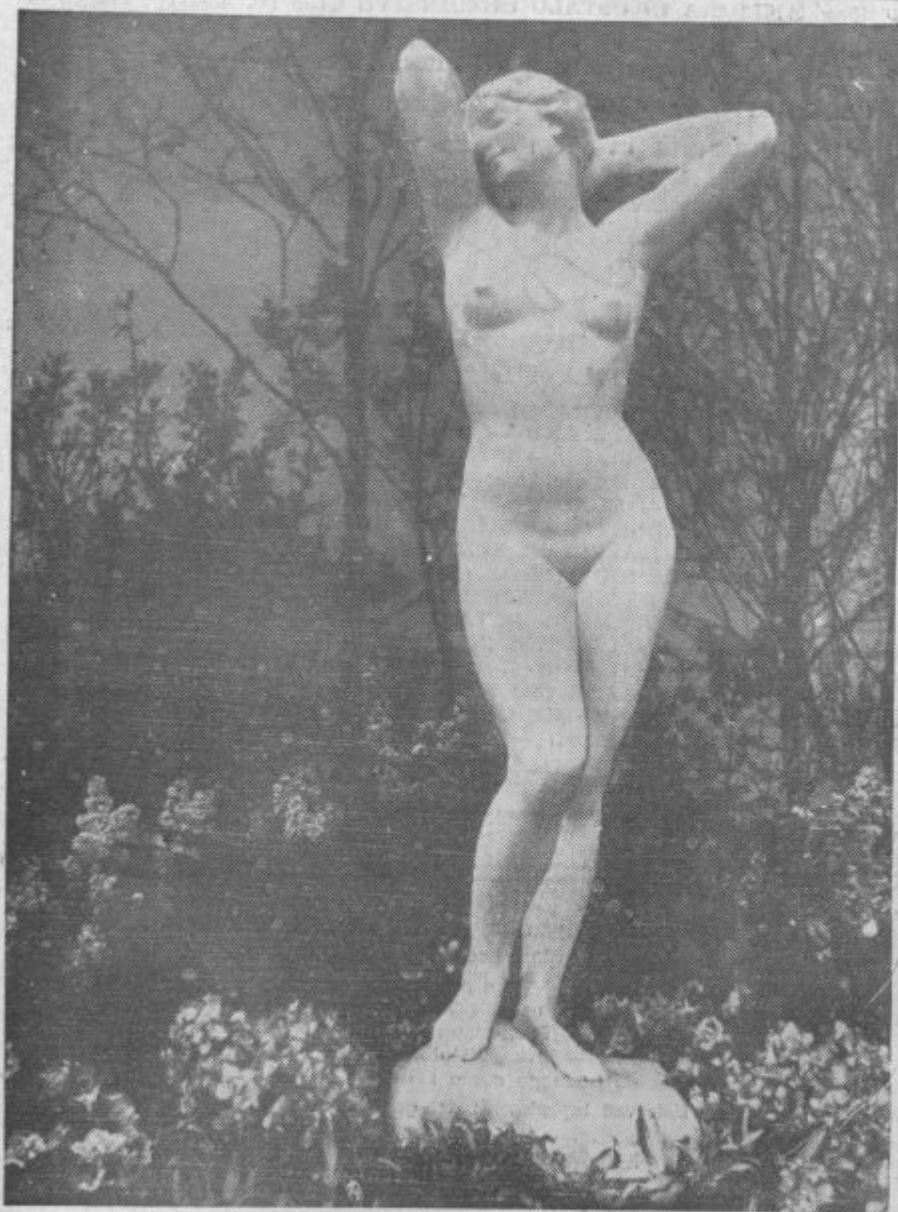

ŽIVLJENJE

26

POŠTINA
PLAČANA
VGOTOVINI

IN SVET

ILUSTROVAN
TEDENSKI
OBZORNIK

LJUBLJAŃA, 23. JUNIJA 1935. — KNJIGA 17. — UREDNIŠTVO IN UPRAVA V
LJUBLJANI, KNAFLJEVA UL. ŠT. 5. — CENA POSAMEZNI ŠTEVILKI DIN 2.—

ŽIVLJENJE IN SVET — ilustrovan tedenski obzornik

Izhaja ob nedeljah ter stane na leto (dve knjigi) 80 Din, za pol leta (ena knjiga) 40 Din, za četrť leta 20 Din, mesečno 8 Din. Posamezni zvezki se dobivajo po 2 Din

Naročnina za inozemstvo: ITALIJA: četrťletno 8 lir, polletno 16 lir, celoletno 30 lir. FRANCIJA mesečno 4 franke. ČESKOSLOVAŠKA mesečno 6 kron. AVSTRILIJA mesečno 1 šiling. AMERIKA IN OSTALO INOZEMSTVO letno 1½ dolarja

UREDNIŠTVO IN UPRAVA v Ljubljani, Knafljeva ulica 5
TELEFON ŠT. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126. ŠT. HISNEGA TELEFONA 905

UREDNIŠTVO NACELNO NE VRACA ROKOPISOV

UREDNIK IVAN PODRŽAJ

VSEBINA ŠT. 26:

Dr. Maks Kremžar: HOMOIOPATHIA (3) — RAZSTAVA KALVINOVIH DEL (J. A.) — SMRTNA KAZEN V VATIKANU — KAKO NASTANE HUDA URA (Blisk, električni izenačevalec dežja - Pr. K.) — FOTOGRAFIJE ZVEZD (d) — NAJ-MOCNEJŠA LUC — Dr. Anton Debeljak: PO SINJI ADRIJI (26) — LA-PONCI, SREPI MISTIKI (J. C.) — GLAD IN ŽEJA V SANJAH (kk) — Gabriel Chevallier - A. D.): PRETEP V CERKVI — PREHLAD — NEWYORSKI SUM NA DISKU — Essad beg: ZAROTA ZOPER SVET (26) — ALI BO GRADILA AMERIKA NOV PANAMSKI PREKOP? (tma) — ZNANOST ČUVA BOGASTVO JEDILNE SHRAMBE (vbk) — PRI NIPONSKIH MENIHIH (C) — ŠE ENA POTRDIŠTEV WEGENERJEVE TEORIJE — IZ LITERARNEGA SVETA (Gabriel Chevallier, Clochemerle - A. Debeljak) — TEHNIČNI OBZORNIK (Razprševalec v vlogi razpršilca - tma — Tehnične zanimivosti) — ČLOVEK IN DOM (Cvetlične vase na steni) — ŠAH (Vasja Pirc: Moji vtisi s šahovskega turnirja v Moskvi — Damski gambit — Problema) — ZA BISTRE GLAVE — Na platnicah: HU-MOR — KRIŽALJKA (Crassus) — ČRKOVNICA (Crassus)

Slika na ovitku: VRTNA PLASTIKA

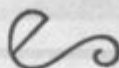
Naslovna slika: W. GIESE: NA KOLODVORU

S prihodnjim zvezkom se prične osemnajsta knjiga »ŽIVLJENJA IN SVETA«.

Razen nadaljevanj in že naznanjenih člankov bodo izšli naslednji prispevki:

Od atlantskih bregov do andskih vrhov — Tipi afriških stanovanjšč — Iz latinske Švice — Kosmatil velikani — Fantovščina mladih Papuancev — Skok v ogenj — Naskok na Elbrus, najvišji vrh Kavkaza — Električno sonce — Sodobna statistika je delo tehnike — Volga — Ozon in barve — Mrkajoči otoki — Karel Veliki izbrisan iz nemške družine — Kako sva prišla do lastnega doma i. dr.

Nadalje je pripravljenih za tisk več leposlovnih del naših pisateljev in slik naših umetnikov.

IZDAJA ZA KONZORCIJ ADOLF RIBNIKAR — TISKA NARODNA TISKARNA
V LJUBLJANI — NJEN PREDSTAVNIK FRAN JEZERSEK

ŽIVLJENJE IN SVET

STEV. 26.

V LJUBLJANI, 23. JUNIJA 1935.

KNJIGA 17.

W. GIESE

NA KOLODVORU (radiranka)

H O M O I O P A T H I A

DR. MAKS KREMŽAR

N A D A L J E V A N J E

Homoiopathia je nastala iz površnega opazovanja obolelega človeka. Bronchialni katar ima lahko za vzrok vdihavanje prahu ali ostrih plinov (klor, žveplo) prehlad, infekcijo (influenca) itd.; skoro vedno se bolezen izboljša in skrajša z ekspektoracijo (kašljanje). To, kar opazovalec vidi, je kašelj, ki se javlja v vseh primerih bronchialnega vnetja ne glede na vzrok. Zato sklepa človek, da so sredstva, ki pospešujejo kašelj, ozdravila kašelj, ki je nujna posledica vsake bronchialne afekcije. Na vročino, naj si jo povzroča že katerakoli infekcija, ugodno vplivamo s sredstvi, ki pospešujejo znojenje in pregrevajo kožo. Iz lastne izkušnje vemo, da nam pade temperatura, ako popijemo skodelico vročega čaja n. pr. lipovega z eno do dve tableti aspirina. Koža postane rdeča vroča in znojna in na prvi pogled se nam zdi, da smo pregnali vročino z vročino. V prvem primeru smo ozdravili navidezno kašelj s kašljem, v drugem vročino z vročino. In zastran tega je naziranje, da se dā slično lečiti s sličnim in isto z istim že prastara dediščina primitivne medicine.

Sedaj pa pogledjmo na Hahnemannov poskus, ki ga je izvedel s chinovo skorjo na sebi. Reči moramo, da je zasnoval ta eksperiment premalo kritično, ako je hotel z njim izvajati tako dalekosežen sklep. Subjektivne občutke chinovega opoja označiti kratkomalo za malarijo in imeti pri tem lastno osebo za poskusnega kunca, govori za to, da ga narava ni posebno bogato obdarila z avtokritiko (razsodnost). Mi vemo danes, da znaki, ki jih je opazoval Hahnemann na sebi po chinovi skorji, niso karakteristični, da so pri zdravem ekstremna redkost. Očividno je bil Hahnemannov organizem preobčutljiv nasproti chininu, kar naziva medicina kot idiosinkrazijo. Znanstveni dokazi ne smejo biti deduktivni, sicer izpadajo tako, kot si jih želimo, želja in resnica pa sta si redko prijateljici. Dokazano je, da chinin ne zdravi malarije kot simile, temveč kot contrarium, ker ubija v krvi parazite tako zvane plasmodije, obenem pa deluje na toplotni aparat v smislu znižanja temperature. Njegov

zdravilni učinek ne obstoja v tem, ker vodi pri izredno občutljivih ljudeh, ki so silno redki, do nekakšnih znakov mrzlice, podobne na površno opazovanje malariji.

Pojav da bi mogla biti akutna bolezen, ki se priključi prvotni, kronični, slična in radi sličnosti znakov mogla zdravilno vplivati na kronično, je zelo, zelo redek. Hahnemann je v tem zelo redkem pojavu odkril potrdilo za svoj simile-princip, ga posplošil in prezrl, da je akutno novodošlo bolezen največkrat smatrati za opasno komplikacijo nego zaželjen, zdravje obetajoč pojav.

Proti simile-principu, ki je še danes podlaga theoretični in praktični homoiopathiji, je namerila kritika številne topove težkega kalibra. Literatura o tem je nepregledna; zato se bom omejil samo na nekaj ugovorov.

Kritika priznava soglasno, da Hahnemann precenjuje symptom, ga tako rekoč istoveti z boleznijo; mnogo boleznij, ki potekajo brez symptomov (subjektivnih) ali jih kažejo jako malo, enostavno prezre; ne spoznava, da more pripadati en in isti symptom različnim boleznim; mi vemo, da odpravljanje symptomov še nikakor ne znači zdravljenje boleznij. Tako zvano symptomaticno zdravljenje, ki seveda etično ni zato nič manj vredno, ni istovetno • aitiotropnim (šod gr. aitia — vzrok, in trépo — obrnem, krenem) zdravljenjem ki je naperjeno proti vzroku, izvoru boleznij. Methoda, ki jo je uporabljal Hahnemann za ugotavljanje učinkovanja sredstev na zdravih, je vodila čisto do pretiravanja in zmot, čeprav mu moramo priznati na drugi strani zasluge pri spopolnjenju symptomatologije (nauk o bolezenskih znakih). Vsaka sprememba, ki se je pojavila v subjektivnem počutju poskusne osebe po zaužitju izvestnega sredstva, se je beležila kot stvarni učinek sredstva. Tako n. pr. so nastopili po lisičjeku (lycopodium, Bärlapp) naslednji znaki: Srbenje v nosu, hripavost in dolgčas, po kuhinjski soli sanje zaljubljene vsebine in neugoden vonj iz spolovil. Kdor izmed nas bi trpel na dolgočasju, temu bi pomagal lisičjek, proti omenjenim sanjam pa kuhinjska sol. Homoiopathska izbira zdravil je postala poprišče neomejene

samovoljnosti, ki ni vodila zaradi svojih izredno nizkih doz do nikakih zlih posledic.

Nimamo nobenega dokaza, da bi morala nujno slediti povečana obrambna sila organizma, potem ko je prebolel zdravilno bolezen.

Zakaj je Hahnemann zmanjševal doze, je povedal že v svojem organonu; deloma jih je reduciral iz zavestne reakcije proti sodobnemu predpisovanju velikih doz, ki so desetkrat več škodovala nego koristile, deloma, pravilno sklepa joč, da je bolan organizem občutljivejši od zdravega. Zmanjševal jih je na ta način, da je sredstva razredčeval z vodo, z alkoholom, s trenjem v sladkorju po načelu, da sredstva ne delujejo, ako niso topljena. Uporabljal je samo enostavna sredstva, v nasprotju s svojo dobo, ki je ljubila zelo dolge, kombinirane recepte in so bili znak posebne zdravniške umetnosti. Za takimi, pretirano kombiniranimi recepti se skriva več ali manj šarlatanstvo, na drugi strani pa se recept podraži v znatni meri. Zato ni čudno, da si je nakopal mnogo nasprotnikov v krogih lekarnarjev. Nadaljnja njegova zasluga je, da je uvedel v farmakologijo decimalni sestav.

Hahnemann je učil, da postanejo učinkovita sredstva po razredčitvi učinkovitejša, neučinkovita pa učinkovita. Stopnjo razredčitve je označil kot potenco; 10 kratno razredčitev (1:10) kot 1. potenco (10^1), 100 kratno (1:100) 2. potenco (10^2), 1000 kratno (1:1000) 3. potenco (10^3) i. t. d. Razredčitve je stopnjeval do potenc, o katerih ne moremo imeti več predstav. Uporabljal je raztopine 60. potence (10^{60}) t. j. 1:decillionu, številu, ki ga napišemo s 60 ničlami. Kapljica decillionkratne razredčitve je po njegovem še učinkovita. Vendar, to mu še ni bilo dovolj; njegov duh je šel naprej. Kroglica, v velikosti makovega semena, ki jo je pomočil v ta bajno razredčena sredstva, je tudi še učinkovita, da celo njuhanje samo že zadostuje, da se opaža zdravilni učinek.

Vsekako je Hahnemannova zasluga, da je zavrgel takratne visoke doze, ki so bile v rabi. Vendar trditve, da bi bile raztopine, ki jih je tako silno razredčeval, še učinkovite, je absurdna. To spada že v mystiko, ne več v realno vedo. Po naših izkustvih vemo, da v takih raztopinah ni več prvotne substance. Učinka si pač ne moremo drugače razlagati kakor na psihično-suggestivni način.

K. L. HONEGGER

VRBE (radiranka)

Simile-princip predstavlja theoretično redukcijo, katere notranjo logiko lahko napadamo in, ki bi imela le takrat svojo veljavnost, če bi jo dokazala empirija. Zdravniki, ki priznavajo simile-princip in zdravijo po njem, imajo pač često zato dokaze v uspešnem zdravljenju. Tudi Hahnemann je ozdravil po simile-principu mnogo bolezni, prav tako njegovi nasledniki. Vendar iz tega še ne smemo izvajati dokazov za pravilnost principa. Ločiti moramo pri vsakem zdravljenju, da-li je nastopilo ozdravljenje post hoc (po tem) ali propter hoc (zaradi tega), to se pravi, ali »po« uporabljenem sredstvu ali »zaradi« uporabljenega sredstva. Recimo. Muči me bodljaj kjer koli že, v prsih, trebuhu i. t. d. Použijem neko sredstvo, v katero zaupam, da mi bo pomagalo in bodljaj preneha. Tu je možno dvoje. Bodljaj je prenehal slučajno in bi prenehal, četudi ne bi uporabil sredstva. Ozdravljenje ni bilo torej v nikaki zvezi s pužitim sredstvom. Temu pravimo učinek post

hoc, ki seveda ni v resnici noben učinek. V drugem primeru je sredstvo v resnici delovalo in bodljaj je prenehal, kar sicer ne bi ali vsaj v doglednem času ne. To bi bil učinek propter hoc. Priznati si moramo, da mnoge bolezni končujejo brez našega prizadevanja. Trajajo nekaj časa in minevajo. So bolezni, ki brez sredstev ne minejo, temveč ostanejo trajne ali pa vodijo do smrti. Pravilnost simile-principa bi bila torej dokazana le tedaj, ako bi po njem uspešno zdravili to zadnjo vrsto bolezni. Do danes se še ni posrečilo ozdraviti raka po simile-principu, tudi se ni dala znižati umrljivost n. pr. na legarju, pljučnici, pod optimalne rezultate, dosežene po higiensko-dietični terapiji. In končno? Kaj se pravi n. pr., da je sredstvo ozdravilo neurasthenika po simile-principu, ko vemo, da mu pomaga vsako sredstvo, ako ima le dovolj zaupanja vanj.

D A L J E

R A Z S T A V A K A L V I N O V I H D E L

I. KALVIN (po sliki v ženevski knjižnici)

Narodna knjižnica v Parizu je letos otvorila razstavo raznoterih spominov na Ivana Kalvina, čigar spis »Christianae Re-

ligionis Institutio« je Tomaž Platter v Bazlu dotiskal meseca marca 1535, Girard v Ženevi pa prvo francosko izdajo l. 1541.

Francoski protestantski učenjaki, pa tudi nekateri katoliški, raziskujejo tekste, ki jih je pred nekaj stoletji obsodila bogoslovska fakulteta. Razstavljenih je okrog 500 tekstov, bakrorezov, del, rokopisov, ki vsi pričajo o zgodovini protestantovstva na Francoskem. Iz pozabe vstaja trpljenje, ki so ga prenesli posamezni mučenci za svojo vero. Fanatizirani prenapeteži so znali svoje dni sežigati, četrtati, ščipati z razbeljenimi kleščami vse tiste, ki so si drznili po svoje moliti Boga. V Kristovem imenu so divjale razpaljene strasti.

Kalvin nima Lutrove dobrodušnosti in domačnosti, zato pa se kaže duhovitejši in tenkoumnejši. Vendar razodevajo neka njegova pisma, naslovljena n. pr. na pet lyonskih ujetnikov, obsojenih maja 1553 na smrt ali na protestante trpinčene decembra 1563, dokaj očetovskega čuvstva do njegovih ovčic.

J. A.

SMRTNA KAZEN V VATIKANU

Ob proglasitvi »osnovnih zakonov« vati-kanske države sta bila imenovana dva odbora, da bi izdelala kazenski in državljanski zakonik. Sedaj sta oba odbora predložila papežu osnutek zakonikov, posnet v celoti po italijanskih zakonikih, torej predvidevata tudi smrtno kazen. Razglasila se bosta proti koncu leta in stopila v veljavo ob pričetku 1936. Dotlej bodo, kakor so-dijo, dozidane vati-kanske ječe.

KAKO NASTANE HUDA URA?

BLISK — ELEKTRIČNI IZENAČEVALEC DEŽJA

Davni prednamci so si razlagali nevihte z zelo različnih vidikov. Stari in novi testament n. pr. nikjer ne omenjata, da bi bila blisk in grom kaki znamenjri božanstev. V verstvu Izraelcev je igrala pohlavna mavrica večjo vlogo nego demonski vihar. Nasprotno je pa večina drugih verstev gledala na ta pojav z večjim strahom in spoštovanjem. Mnogim je veljal blisk celo za simbol najvišjega božanstva. Pred velikim »gromovnikom« je trepetalo vse živo na zemlji. Najbrže pa na ljudi ni vplival v tolikšni meri sam divji pojav nevihte kakor njegova zagonetnost, pa kateri se loči od vseh drugih naravnih pojavov.

Lahko si pri vsem tem mislimo, kakšno občudovanje so sredi 18. stoletja vzbudili poskusi slavnega Američana Franklina, ki je začel ne samo učiti, kako se najsilnejše spremljevalke neviht strele lahko ubranimo, marveč je z zmajem potegnil tudi sam blisk iz oblakov na zemljo. Franklin je našel svoje naslednike šele pred nekaj leti, in sicer v znanstvenikih, ki so na Monte Generoso prestrezali bliske, da so delali z njimi znanstvene poskuse.

Vsi dosedanji poskusi pa še niso mogli dati odgovora na vprašanje, kako blisk nastane, čeprav nam je že zdavnaj znano, da gre tu za električna izpraznjenja. V prvi vrsti si današnja znanost ne zna še dokončno razložiti, kako se naberejo v oblakih tako velikanske množine elektrike. Iz za Franklinovih časov si je s tem vprašanjem belilo glavo že prav mnogo fizikov, ali še nobenemu se ni posrečilo najti prave razlage. Nasprotno. Kakor se v znanosti pogosto dogaja, je bilo tudi v tem primeru tako, da se je kazal problem tem bolj zapleten in teman, čim delj so ga opazovali in čim bolj so ga poskušali osvetliti. V raziskovanjih so se pojavljale zmerom nove težave in nepreglednosti, o katerih se eksperimentatorjem starih časov ni sanjalo.

Včasih se n. pr. učenjaki niso dosti izpraševali, kakšnega predznaka je prav za prav tista elektrika, ki se nabira v oblakih. Vsakomur je še iz šolske dobe znano, da imamo pozitivno in negativno elektriko. Če udari strela

na zemljo, potlej je mogoče, da sta bila oblak pozitivno in zemlja negativno električna ali pa obratno. Katera možnost se uresniči, ni mogoče predvideti. Nesporno velja samo, da predstavlja blisk električno izenačenje, pri katerem pride pozitivna elektrika tjakaj, kjer je bila poprej negativna in obratno. Ako bi nam skušal kdo kaj drugega natveziti, bi mu prav tako ne mogli verjeti, kakor če bi nam dopedoval, da lahko teče voda tudi navkreber in ne samo nizdol. Ali prav ta navidez nemogoči primer opažamo pri blisku.

Že dolgo je tega, kar je fizika odkrila, da sta zemlja in zrak tudi brez nevihte električna, in sicer zemlja negativno, zrak pa pozitivno. Tega sicer ne moremo neposredno dokazati, toda če bi n. pr. zrakoplov iz višine nekaj tisoč metrov spustil železno vrv na zemljo, bi se je morali samo dotakniti pa bi nas močan električni udarec takoj prepričal o tem. Zemlja in ozračje skušata zmerom sproti izravnati električno napetost med seboj. Izravnavanje posreduje posebno dež, ki v vsaki kapljici odvede nekaj pozitivne elektrike v zemljo.

Ko so učenjaki blisk in strela natančneje študirali, so dognali, da imamo pri tem izenačevanju opravka baš z obratnim pojavom, da strela v večini primerov ne prinaša na zemljo pozitivne, ampak negativno elektriko. S tega vidika je strela tisti, po zdravi pameti nemogoči pojav, kvišku padajočega slapa. Fizik Wigand iz Stuttgarta je prvi z računom dokazal, kako strele ravno še zadostujejo, da vzdržujejo na zemlji stalno množino negativne elektrike, ki bi morala zaradi poprej omenjenega naravnega izenačevanja sicer že zdavnaj izginiti. Na kakšen način pa opravlja strela ta navidezno nemogoči posel, niti genialni Wigand ni mogel razjasniti.

Za Wigandom je skušal rešiti to uganko slavni ameriški fizik in Nobelov nagrajenec Wilson. Ako hočemo slediti njegovim mislim, se moramo najprvo spomniti na naslednji dve dejstvi. Vsako naelektreno telo vzbudi tudi v vseh sosednjih telesih električne naboje. Od pozitivno električnega

telesa se sosednje telo tako naelektri, da se zbere na tistem koncu, ki je izvirnemu telesu bližji, nasprotno imenska torej negativna elektrika, na oddaljenem koncu pa istoimenska, tedaj pozitivna elektrika. Ako je prvotno telo negativno, se cel pojav seveda obrne.

Drugo dejstvo, na katerem je gradil Wilson svojo razlago, je ionizacija zraka, pojav, da mrgoli v zraku brez števila pozitivnih in negativnih električnih telesa, tako zvanih ionov. Ta pojav je tudi popolnoma naroden, saj sestoji zrak kakor vsaka druga snov iz atomov, katerih vsak je čudovit me-

M. V. SCHWIND (1804—1871)

VILIE PLESSEJO

hanizem, v katerem si držita ravnotežje pozitivna in negativna elektrika. To ravnotežje pa ni dovolj stabilno, da ga kak močan vnanji vpliv ne bi mogel porušiti. In tako se zdaj pa zdaj zgodi, da izgubi atom kak svoj sestavni deleč in se tako pretvori v električni ion. Morda se pripeti to samo enemu atomu na milijon, ali glede na bilijone in bilijone atomov to popolnoma zadostuje za Wilsonovo razlago, s katero se bomo v naslednjem seznanili.

Plohe, ki se vlivajo ob nevihtah na zemljo, so dosti bolj izdatne od navadnega dežja in vodne kapljice padajo tudi iz večjih višin. Med padanjem se vsaka kapljica od zemlje naelektri, in sicer tako, da postane spodaj pozitivno, zgoraj pa negativno električna. Kakor hitro se to zgodi, začne tudi vsaka deževna kapljica električno vplivati na ione zraka. Ako bi kapljica mirovala, ne bi delala nikake izjeme med pozitivnimi in negativnimi ioni. Toda kapljica zaradi teže pada in prav to je po Wilsonovi razlagi glavni vzrok bliska in strele. Padajoči kapljici se godi namreč prav tako, kakor človeku, ki naglo teče po dežju. Spredaj bo dosti bolj moker kakor zadaj, ker hiti s sprednjo stranjo dežju naproti, dočim se z zadnjo stranjo deževnim kapljicam umika in bi morale leste nekako hiteti za njim, da bi se ga mogle prijeti, kar pa ni tako lahko. Tudi vodne kapljice zadestujejo med padanjem s svojim spodnjim koncem na dosti več ionov kakor z zgornjim koncem. Ker so pa na spodnjem koncu pozitivno električne, sprejemajo nase seveda samo negativne

ione, dočim pozitivne odbijajo. Na ta način se kapljice med padanjem negativno naelektrijo in bi jih morala zemlja, ki je tudi negativno električna, odbijati, tako da vobče ne bi prišle do tal, če bi ne bila težnost močnejša. In ker se ta pojav neprestano ponavlja, se naberejo v ozračju tisti ogromni naboji negativne elektrike, ki privedejo slednjič do nasilnega izpraznjenja v obliki strele.

Navzgor tekoč vodopad, s katerim smo poprej primerjali strela, je nemoč, ker se ravna vodopad zgolj po težnosti ali zemeljski privlačnosti. Pri nastanku bliska pa sodelujeta po Wilsonovi razlagi hkrati dve sili: električna privlačnost in težnost. Če upoštevamo obe po moči, s katero posegata vmes, postane razumljiv tudi navidezno protisloven pojav bliska.

H kraju je zanimivo še omeniti, da električna energija, ki se nam tako veličastno prikazuje ob nevihtah, ni tako velika, kakor je videti. Ako bi pri kateri naših elektrarn naročil toliko električne energije, kolikor je prenese na zemljo najmočnejša strela, je ne bi spravili v posebno zadrego, le glede oblike bi moral pristati na kompromis. Vsekako bi bilo to otročje lahka naloga v primeri z zahtevo, izpariti vso tisto vodo, ki je prišla ob nevihti na zemljo. Tega ne bi mogli ljudje zlepa opraviti z vsemi svojimi kotli in kuhalniki. In vendar je voda morala izpariti, preden se je pretvorila v padavine. To gigantsko delo je opravilo sonce, in sicer čisto mirno in tiho, tako rekoč brez groma in bliska. Pr. K.

FOTOGRAFIJE ZVEZD

Z velškanskim daljnogledom opazovalšča na Mount Wilsonu v Kaliforniji, najmočnejšim na svetu, so nedavno mogli fotografirati meglenino (nebulozo) v obliki zavojice, ki je od zemlje oddaljena 500 milijonov svetlobnih let, t. j. štiri sekstilijone in 750 kvintilijonov km. To je najboljši oddaljeno svetovno telo, kar jih poznamo doslej.

Ta zavojita meglenina je ozvezdje nalk Rimski cesti in vsebuje na milijone zvezd. Premika se po vesoljstvu z brzino, večjo kot četrtina svetlobne hitrosti in se oddaljuje od zemlje. Ameriški zvezdoslovec Hubble je dognal, da se spiralne nebuloze gibljejo z naglico, ki se toliko bolj veča, kolikor bolj se oddaljujejo: to dejstvo navajajo astronomi v potrdilo do-

mneví, po kateri je ves svet v stanju ekspanzije, razpenjanja. d

NAJMOČNEJŠA LUČ

Fiziku C. Bolu iz Philipsovih laboratorijev se je posrečilo sestaviti električno svetilko na žareči plin, ki po svetlinosti prekaša celo obločnico, ki je veljala doslej za najmočnejšo svetilko. Dočim daje obločnica 17.000 sveč na kvadratni centimeter žareče površine, jih izžarja nova Bolova svetilka 40.000 na cm². Za enkrat bo mogoče novo svetilko uporabljati samo v žarometih, filmskih projektorjih in svetilnikih za letališča. Poskušal pa bodo konstruirati tudi manjše svetilke za domačo uporabo, ker bi bila poraba električnega toka pri njih dosti manjša kakor pri sedanjih žarnicah

P O S I N J I A D R I J I

DR. ANTON DEBELJAK

N A D A L J E V A N J E

Cprav le malo vem o hiromanciji, sem se delal veččaka v tolmačenju potez na dlaneh in ugibanju značaja, bodočnosti. Tako smo se zabavali še s to družabno igro.

Roka! Roka je odličen izraz osebnosti. Obraz se skrrije, se pretvarja, oči zastirajo svojo tajnost, ustnice govore, kar jim narekuje naša volja. »Govorica je človeku dana, da skrrije svojo misel,« je dejal Ksaver Ipsilanti.

Roke so pristen obraz za naš globoki jaz... Detektiv gleda na roke pri razburljivi ženi, ki z usti ne bo izdala skrivnosti. Na roke ona pa ne pazi. Sodnik vidi po roki, krčevito se stiska, da je v živo zadel. Na prvi hip spoznaš roko, ki dela, umetnikovo roko, skopuhovo, uradnikovo, plaho, razburljivo, mogočno, zapovedljivo — seveda če se zanimaš za take stvari.

Prišli smo tudi na uganke. Eno mi je sugeriral, ako se ne motim, solilebnik, ki je deloma mogel zasledovati naš pomenek. Namreč ono klasično grško:

Iz hiše, ki ni hiša, pride far, ki ni far, pobere kamen, ki ni kamen, in ga zažene na tiča, ki ni tič. Kaj je to? Odgonetka: iz samostana pride redovnik, pobere kos opeke in ga zalučič v netopirja.

Ne vem, kaj sem jim še vse pravil. Če bi bili bolj na samem, bi bil naš smeh bučen (neki moj dijak je razlagal izrazen: bučen smeh po tem, ker se »buče« smejejo!)

Izletnice so bile — to jim moram priznati — resnično ženske. Ne pa taki spoluverci ali polutani, ki ne veš, kako bi jih poklical. Mogoče vam je že znan zglede iz neke cerkve, kjer je župnik ogovoril tujo osebo:

»Vi, če ste moški, snemite v hiši božji klobuk z glave. Če pa ste ženska, pojdite domov in si oblecite žensko krilo!«

Nekdanji sestanovalec iz gimnazijskih časov, Joso J., sedaj vseučiliški profesor, je doživel nekaj sličnega. Sedi za katedrom in predenj stopi z indeksom oseba, opravičujoč svojo zamudo pri pisovanju: »Nisem imela denarja, zato prihajam tako pozno.« — »Kaj ste Nemeč, da pravite: Nisem imela?« povzame naš poznavalec svinjskih repov, hočem reči paragrafov. — »Saj sem de-

kle,« se odreže podjetna sobesednica, »celo slovenska pisateljica sem.« Ime ji zveni slično ko škofu, ki je kot predsednik komisije ob katoliški protireformaciji po Štajerskem in Koroškem sežigal protestantovske knjige.

Devojke, pet ali šest po številu, so se poslovile, češ, da je skrajni čas za večerjo. Stisni roko solilebniku in moji malenkosti, pa hajdi v I. razred, kjer prinašajo obilno jedajo na mize. Stvar je že taka, kakor jo izraža znana krilatca:

Ist das Mädchen noch so schön,
essen muss sie trotzdem gehn...

Ali po naše:

Naj bo deklina še bolj fest,
nazadnje gre pa vendar jest...

Nemški citat je prožnejši, saj se da »essen« nadomestiti s pojmi za raznovrstne prilike in neprilike, medtem ko se naš »jest« utegne zamenjati samo z malo primeri: prest, sest....

Tako, zdaj sva sama! Pri odhodu so rekla, da so se dobro zabavale. Hvala tebi, Innini, Mylitta, Istar, Astarte, ali kakor te že imenujejo razni iztočni narodi, tebe, kozmično silo večnega ženstva, puissance cosmique de l'Éternel féminin!

Pa ne. Še en parček se vodi za bele roke proti jedilnici. On je pravi Don Juan, kakršnega je opisal satanist Barbey d'Aurevilly: »To je pristna lepota — predrzna, vesela, zapovedljiva, skratka: juanska lepota; in ali je bil sklenil pogodbo z vragom? seveda jo je bil...« Vrag je moral biti v mladosti krasen, tako menda modruje francosko ljudstvo, ker pravi: beauté du diable, vražja lepota, ko misli na minljivi čar mladosti. Vendar po XII. stoletju postaja hudič vedno grški. Tako trdi Jacques Levron v knjigi s 50 slikami (Le diable dans l'art, Paris, 1935). Med našimi ljudmi je že čisto nagnusen, imamo ga za znak same stiske. Primerjaj pregovor: »Je že vrag, kjer ni Boga; kjer je Bog, je pa križ.« Z višjimi silami ni dobro češenj zobati. Saj je še s človeško gosposko težava:«

Kar gospoda stōri krivo,
kmetič mora plačat' živo...

ali kakor je povedal Horatius: Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.

Da se iznebim peklenščka, se čutim dolžan, povedati, kako so si ga predočevali v pokojni Avstriji protidržavni elementi:

Schwarz ist die Hölle, gelb ist der Schein, darum muss der Teufel schwarzgelb sein.

Luna se je skobacala na obzorje in radovedno, radogledno zija v papalnice, hoteč vedeti, s čim se potniki zalagajo. Tam vidi, kako si streže švicarski, ženevski politik Pilet-Golaz. Njegovo ime je že kar kos jedilnega listka: piletina-golaž. Poleg njega sedi Italijan Guido da Polenta in njegov sin, ki na listek piše kabalistične znake s številkami: 87 — 77 ai 22. Mesec na obzorju, ki je že toliko vsemirja preromal in marsikaj proučil, zna razvozlati in razbrati dečkov tajnopis: Ottantasette — settantasette ai, vintido, t. j. ho tanta sete! — se tanta sete ai, vin ti do (Tako sem žejen! — Če si tako žejen, ti dam vina).

Malo dalje napiva Srbin svojemu tovarišu neobično zdravico:

Zdrav si, Jovo, srce sokolovo! Bog ti dao: šupalj¹⁶⁾ nos do očiju; plodnu že-

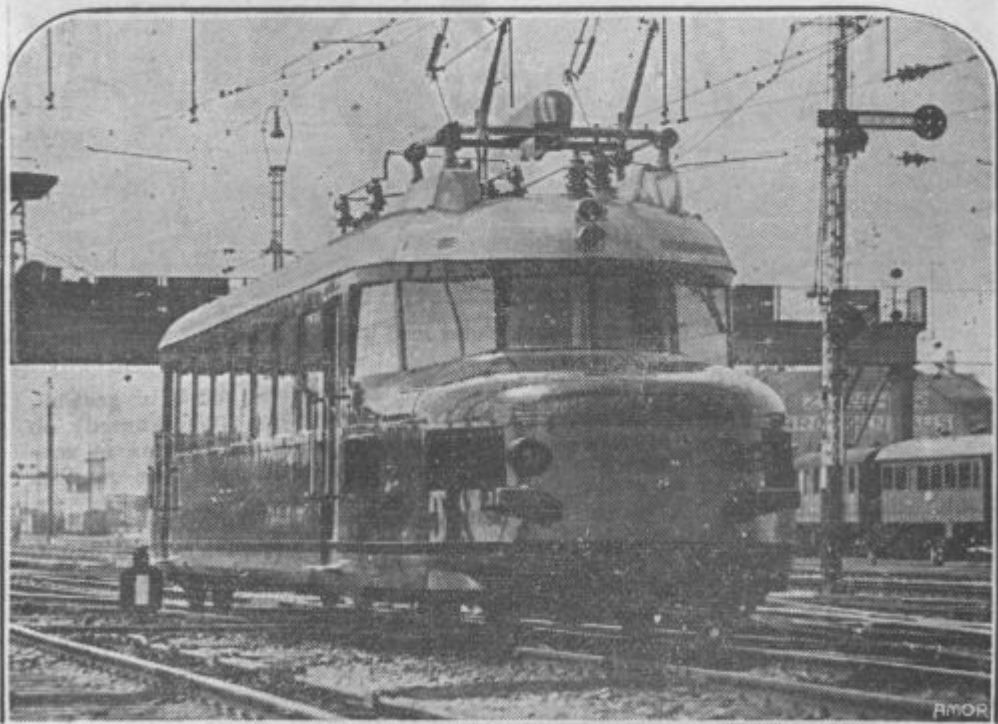
nu, neplodnu stoku.¹⁷⁾ Žena je bliznila,¹⁸⁾ stoka jalovila. U kući ti se radjale ženskinje, u toru¹⁹⁾ muškinje. Iz tora prodav'o, iz kuće udav'o. Sva ti stoka kusa²⁰⁾ bila, samo ti im'o rep; sve ti kukalo, pop ti po kući pev'o; sve ti kukalo, a bureta²¹⁾ pevala; gubio drugare, dobivao šamare;²²⁾ obraz ti bio crn, a salaš²³⁾ svetao; žena te milovala prutom,²⁴⁾ psi te napadali putom.

E, hoću ovu čašu popiti, makar se neću opiti. Sve do maloga prsta, tako mi časnoga krsta!

Kome sem nazdravio, dobro mu je bilo. Zdrav si, Joso, moje desno krilo! A i tebe, tako mi vere, biće dobro, preko svake mere, jer ovo je šala, a od šale glava ne boli, moj brate.

D A L J E

¹⁶⁾ votel, ¹⁷⁾ živina, ¹⁸⁾ dvojčke rodila, ¹⁹⁾ staje, tamar, ²⁰⁾ krn, okrnjen, kosorep, ²¹⁾ sadovi, ²²⁾ zaušnice, ²³⁾ pristava, ²⁴⁾ s protom, šibo. Malo popolnejše besedilo je priobčil srednješolski mesečnik BEHA II Beograd, november, 1934.

ZA HITREJSI PROMET NA ŽELEZNICI

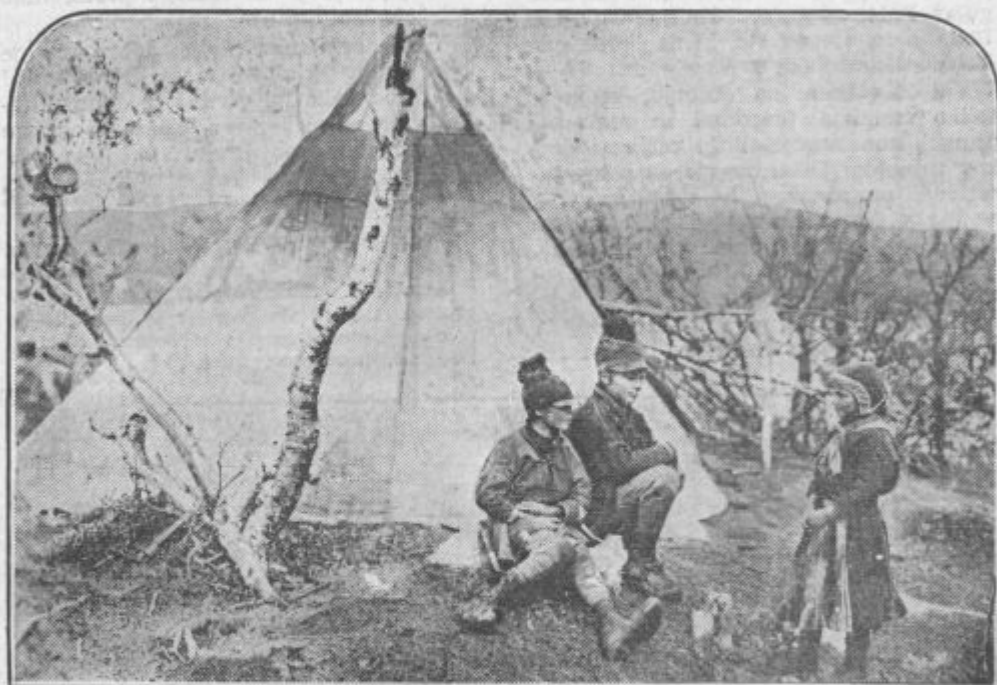
Za pospešenje osebnega prometa so spravile švicarske zvezne železnice v promet nekaj lahkih električnih voz. Enega teh voz, ki dosežejo maksimalno brzino 140 km na uro, kaže slika na curiškem kolodvoru.

LAPONCI, SREPI MISTIKI

Letos so dnevniki poročali o majhni sekti, ki jo vodi neki Korpela, prerok po mnenju njegovih privrženecv. Po švedski Laponiji, v okolici Kirune, strašijo ti zaverovanci, napadajo duhovnike. Ondan so naskočili hiralnico za starce. Nekatere udeležence, ujete pri njihovem početju, so odvedli v blaznico.

Svet drame in poezije, brezmejne turbe švedskih jezer, obrobljenih z brezovjem, svet nasprotij, kjer se človeku nujno hoče, mnogo jesti in še več piti, potem pa utoniti z naslado v otožnost ali obup.

Takšna ubranost se opaža seveda tudi pri izobražencih. Francoz J. E. Chable pripoveduje, kako sta v Narwiku s tam-

Preprost, samotni laponski šotor med borjnimi brezami

Taka dejstva niso redka po Laponskem. Preglejmo skandinavsko književnost in opazili bomo, da so severnjaki kolikor toliko zapisani zlu, dramati. Bodisi po norveških fjordih ali po švedskih šumah, oziroma po laponskih gorah — ljudstvo je dovzetno za vse, kar je videti neistinito, nadnaravno.

Podnebje in pokrajina sta gotovo sodgovorni za takšno stanje. Na eni strani neskončni sončni dnevi, ki poleti devajo živce na trdo preskušnjo, na drugi pa brezkrajne zimske noči, ki pogrežajo severnjake v otopenost in včasih tudi v občutek groze, med tem ko severni sij odpira in zapira svoje svetlo pahljačo po čistem nebu in ledenem zraku.

kajšnjim knjigarjem sedela v gostilni, jedla kruh z maslom (smoerbroed) ob vijoličnem somraku. Nenadoma se znoči. Moža sta pretresala vse mogoče predmete življenja, smrt, konec sveta, Boga, čarovništvo. Čudeč se razkošju severne zarje, sta korakala proti domu. Severnjaka je prešinila kriza nadčutnosti. Krilil je okoli sebe, prijemal sobesednika za rokav ali ga objemal, govoreč besede po Ibsenovem načinu. Razburjenje pa je ponehalo ob dobrem ognju in ob steklenici borovničevca.

Kdo bi se čudil, da so laponski kočevniki v enolični, zapuščeni, skoraj siromašni pokrajini tako podvrženi tej razdraženosti. Laponci so vselej živeli v

strahu in grozi. Čeprav so se že davno pokristjanili, verujejo še vedno v »trole« — pošastna bitja, zdaj velikane, zdaj pritlikavce, ki po navadi nastopajo kot sovražniki ljudi.

Veliko vlogo je imela v deželi laponska verska ločina, ki jo je zasnoval pastor Loestadius. Pristaši tolmačijo sv. pismo dobesedno in imajo venomer apokaliptične privide pred očmi. Laponci so sanjavci, vidijo to, česar drugi ne vidimo, in slišijo glasove, ki jih navdajajo z bojaznijo in besnostjo.

Chable je bil tudi pri obredu v njihovi kapelici. Med propovedjo se verniki neprestano vstajali, poklekali, celo légali v pridigarja pogosto podžigali s krepkim »aleluja«. Prizor je bil smešen in obenem pretresljiv... Nato so zasvirale še orgle milo, presunljivo, da so

človeka kar solze oblile.

Ob določenih prilikah so ženske zares histerične. Plešejo okoli mrtvecev, vreseče, se bičajo, napol omedlevajo. Potlej nekaj opazijo ter objemajo svoje sosedse vse v joku. Po končanih obredih se oprimejo spet svojega taborjenja po hribih, nalik mesečnim krajinam, po katerih se klati na tisoče dolgorogih severnih jelenov, šivajo obleko in obutev iz kož, pripravljajo slano kavo, popravljajo kožni šator. Jeseni se vrnejo v dolino z jeleni in prebijejo šest mesecev v mraku ali v sivini. O veliki noči so dolge slavnosti, med katerimi krstijo otroke, praznujejo poroke, pokopavajo mrliče že v drugič ali v tretjič... Sonce tiči sedaj na obzorju in skoraj bodo brenčali nad Laponijo požrešni komarji, oznanjajoč pomlad.

J. C.

GLAD IN ŽEJA V SANJAH

Tudi v spanju se vršijo v telesu in njegovih organih razni fiziološki procesi, ki pošiljajo svoje vtise stalno v možgane. Ti vtisi dajejo sanjam svojo barvo. Po tem, ali jih spremljajo občutki ugodja ali neugodja, dobe sanje po njih veseli in prijeten ali mračen in neprijeten značaj. Cestokrat pa določajo ti občutki tudi vsebino sanj.

Takšen vpliv na sanje imajo posebno občutki žeje in gladi, ki nastanejo med spanjem. Dober primer za to nam daje naslednje poročilo nekega znanega medicinarja:

»Od 8. zj. do 3. pop. nisem bil ničesar použil in sem ležal. Cital sem Turgenjeva in sem prišel do mesta ki govori o dekletu s plavimi kitami. Moje štivo spremljajo običajno živahne optične predstave. Baš ko sem videl dolge plave kite pred seboj, sem zasanjal. Iz zapletenih rumenih šopov las so postali makaroni različne debelosti, enako zapleteni in v isti svetlo oranžni barvi, kakršna nastane po italijanski pripravi s paradižnikovo omako. Sanjal sem dalje, da sem pojedel cel krožnik teh makaronov. Spanje mi je bilo pretrgalo nit dotedanjih predstav, ki so ustrezale štivu. Zadnja slika se je dala pojasniti z vplivom lakote. Da so se plave kite spremenile baš v makarone, to izvirelo morda iz tega da sem nekako ur prej pri obisku na kliniki videl bočnike, ki so jih jedli.«

V splošnem vpliva lakotnih počutkov na značaj sanj ni vedno lahko ugotoviti, ker se občutki slabosti, ki spremljajo glad, pojavljajo tudi pri drugih stanjih. Vedno so pa lahko opazovali, da povzroča močan glad sanje o okusnih in priljubljenih jedeh — torej prijetne sanje. Še določeneje je to ugotoviti za žejo, ki povzroča vedno sanje, da si jo gasimo, in sicer na zelo različne

načine. Ker pa žeja navzlic tem prijetnim sanjam ne izgine, se potem pojavi često občutek razočaranja, ki se izraža n. pr. v tem, da sanjamo o vsakršnih motnjah, ki nam pitje ustavljajo.

kk

W. Winzer; »NA SONCU« (perorisba)

P R E T E P V C E R K V I

GABRIEL CHEVALLIER

Uvod. Urinofobi so pristili mehkega župnika, da mora v pridigi oznaniti boj stranišču blizu cerkve. Nakano so zavohali nasprotniki in pijani Franc Toumignon stavi, da bo v hramu božjem na glas ugovarjal. Ponosse-ova propoved se bliža koncu. (Glej tudi v rubriki Iz literarnega sveta: Gabriel Chevallier, Clochemerle str. 675. Ur.)

In Jezus je pognal tiste, ki so šarili po templju, rekoč: Moja hiša je hiša molitve, vi pa ste naredili jamo razbojnikov iz nje. No, dragi bratje, mi se bomo zgedovali po Jezusovi odločnosti. Tudi mi, klošmerleski kristjani, bomo vedeli, ali je treba zapoditi one, ki so zatrosili nesnago v sosesčini naše drage cerkve! Na kamen, na nesramno in bogokletno skril bomo mahnil s cepinom osvoboditve. Bratje, dragi mi bratje, rušili bomo!«

Pretresljiva tišina je nastopila po tej izjavi, ki je bila tako malo podobna klošmerleskemu župniku. Tedaj pa se je v tišini razlegnil vinjen glas, prihajajoč iz ozadja cerkve:

»He, pridite no in rušite! Boste videli, kako vas bomo nagnali! A n'a pas de findu de pecher, vetron bon Diéu!«¹

Franc Toumignon je na ta način dobil svojo stavo.

★

Te neverjetne besede, ki so povzročile odrevenelost, so bile komaj izzvenele, ko se je bližal vratar Nikolaj z velikimi koraki. Nenadoma je pokazal živahnost, ki se ni strinjala s obredno svečanostjo njegove vratarske hoje... Od dimelj do konca prstov bi bil mogel vzdržati primero s Farnesovim Herkulom... Presenečen ob bogokletni novosti prestopka ni našel drugih besed za krivca kakor te-le:

»Ne čeljustaj, pa domov se poberi, France!«

Zmerne besede, to se mora priznati, modre in popustljive besede, katerim bi se bil Franc Toumignon gotovo uklonil, da ni bilo to na dan po veselični noči, ko je popil nespametno množino najbojšega vina klošmerleskega. Otežku-

joča okoliščina: pri kropilnem kamnu so stale priče, namreč Torbayon, Larou-delle, Poipanel in drugi. Jako so vlekli na ušesa in po tihem porogljive šale zbijali. Načeloma so sicer držali s Toumignonom. Vendar niso verjeli, da se bo njih mož, uboga para, zanemarjeno in zapito človeče, ki ga je — kakor je bilo vobče znano — ljudem na veselje žena varala, mogel resno upirati zajetnemu Nikolaju, ki je v vsem svojem sijaju kot cerkveni vratar v prazničnem kroju imel na glavi dvorogljat klobuk, preko rame pa jermen, s katerega mu je bingljat meč ob boku, a v roki je držal svojo helebardo z resami, okovano po kopjišču. Toumignon je slutil to malovernost, ki je vnaprej dajala prednost vratarju. To ga je podžigalo, da se ni umaknil. Trdovratno se je še dalje rogal proti župniku Ponosse-u, ki je stal nemo na leci. Zato je Nikolaj zopet dejal, vendar nekoliko glasneje:

»Ne bodi no neumen, France! Izkidaj se odtod, pa le nagio!«

V glasu je zvenela grožnja in na te besede so se gledalci še neodločno nasmejnili, kar je razodevalo, da mislijo vsekakor potegniti z močnejšo stranko. Ta nasmej je povečal ogorčenje, s kakršnim je Toumignona navdajal občutek lastne šibkosti spriču Nikolajeve mirne, polnokrvne zavaljenosti. Odgovoril je:

»Ti me pa že ven ne spraviš, šema kvatrna!«

Lahko domnevamo, da je Toumignon s temi besedami mislil opravičiti svoj umik in takoj častno oditi. Takšne besede omogočijo samozavestnemu človeku rešiti čast. Ali v tem trenutku se je nekaj pripetilo, kar je dodobra zmešalo duhove. Iz skupine pobožnih ženic in Marijinih otrok, nagnetenih okoli harmonija, se je zmuznil krožnik, pripravljen za pobiranje miloščine. Z velikim truščem je treščila na tla cela karteča dvojakov, novcev po dva franka, ki jih je bil kratko in malo nastavlil župnik Ponosse, hoteč s to nedolžno zvijačo izpodbosti na radodarnost svoje ovčice, ki so le prerade darovale bakrene novce. Ob misli na toliko dobrih dvojakov, raztresenih po vseh kotih cerkve med množico malopridnih babnic, katerih lakomnost daleč prekaša njihovo pobožnost, so se svete mladenke kar zmedle. Poče-

¹ Scati vaš mili Bog pa že ni prepovedal.

nile so in jih začele iskati, hrupno premikajoč stole. Pri tem je ena drugi vpela, koliko jih še vedno manjka. Ta žvenket srebra je prekričal oster glas, ki je odločil nadaljnji potek dogodkov:

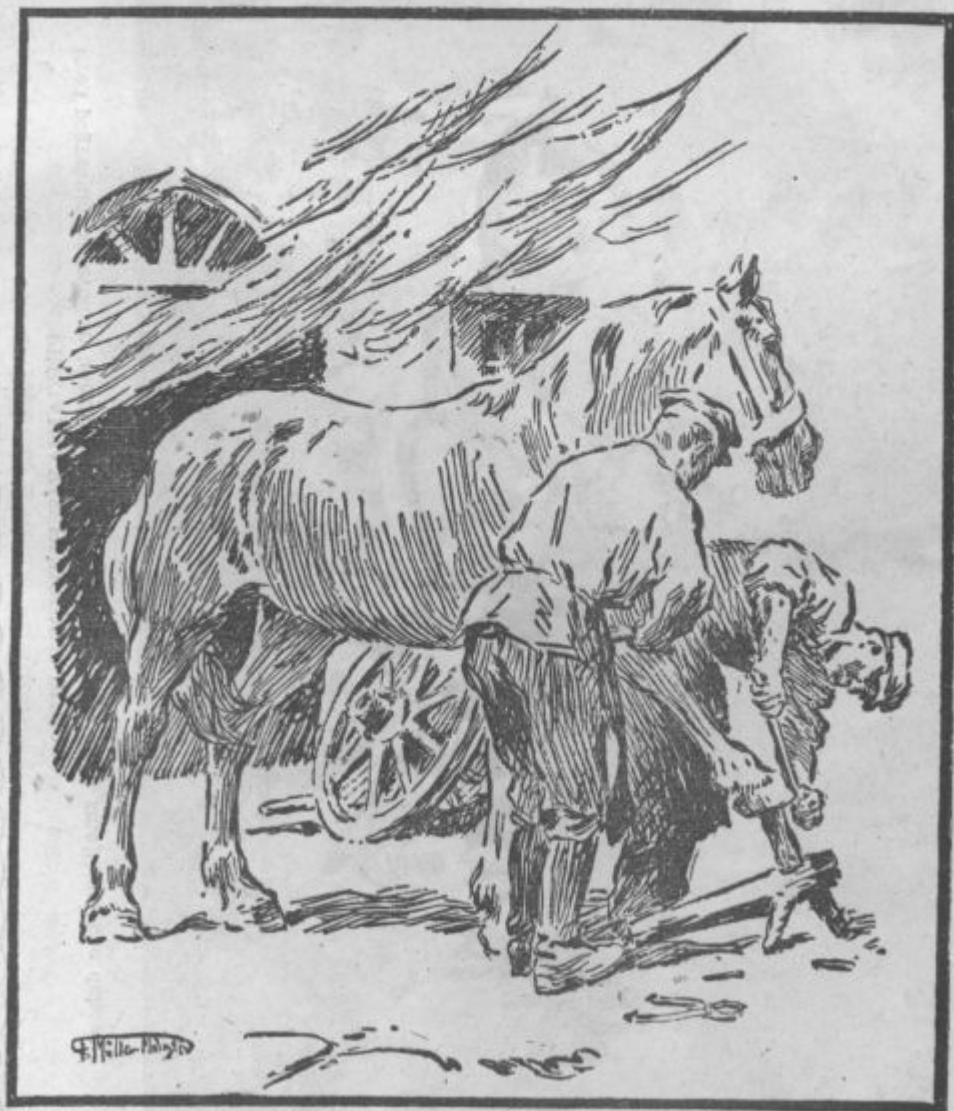
»Proč, hudobni duh!«

Bil je glas Justine Putetove, ki je bila kakor vselej prva v dobrem boju in je nadomeščala šibkost župnika Ponosse-a. Ta ni bil poseben govornik in ni vedel kaj povedati, bržko so ga okoliščine odrinile od umerjenih pridig, kjer si ni bilo treba nič izmišljati. Potrt in pobit ob tolikšni spotiki je milo prosil nebo, naj mu navdahne misel, ki bi mu

pomagala napraviti zopet red in zagotoviti zmago pravični stvari. Po nesreči pa osorej nikak angel luči ni plaval nad klošmerlesko pokrajino. Župnik Ponosse je bil v zadregi, preveč je bil vajen zanašati se na božjo uslužnost pri razvozlavanju človeških homatij.

Toda krik Justine Putetove je opozoril vratarja na njegovo dolžnost. Stopil je proti Toumignonu in ga nahrulil s tako silo, da je moral vsakdo začutiti njegovo osornost:

»Še enkrat ti rečem, da mi pri tej priči odpetaj skozi vrata. Drugače te bom s čevljem v zadnjico, France!«

F. Müller-Münster: PRED KOVAČNICO (perorisba)

Ob žaljivi pretnji se Toumignon utabori za kupom stolic in se odreže:

»No, pa pridi in me suni, šleva!«

»Saj te bom takoj, pokveka pokvečena!« potrdi Nikolaj, vihteč svojo perjanico in pozlačene okraske.

Karkoli zadene njegovo nevšečno vnanjost, vse razkači Toumignona. Nikolaju zakriči:

»Ti prekleti jalovec!«

Lahko si vratar v slovesni uniformi, vzvišen nad vsako natolcevanje, yendar

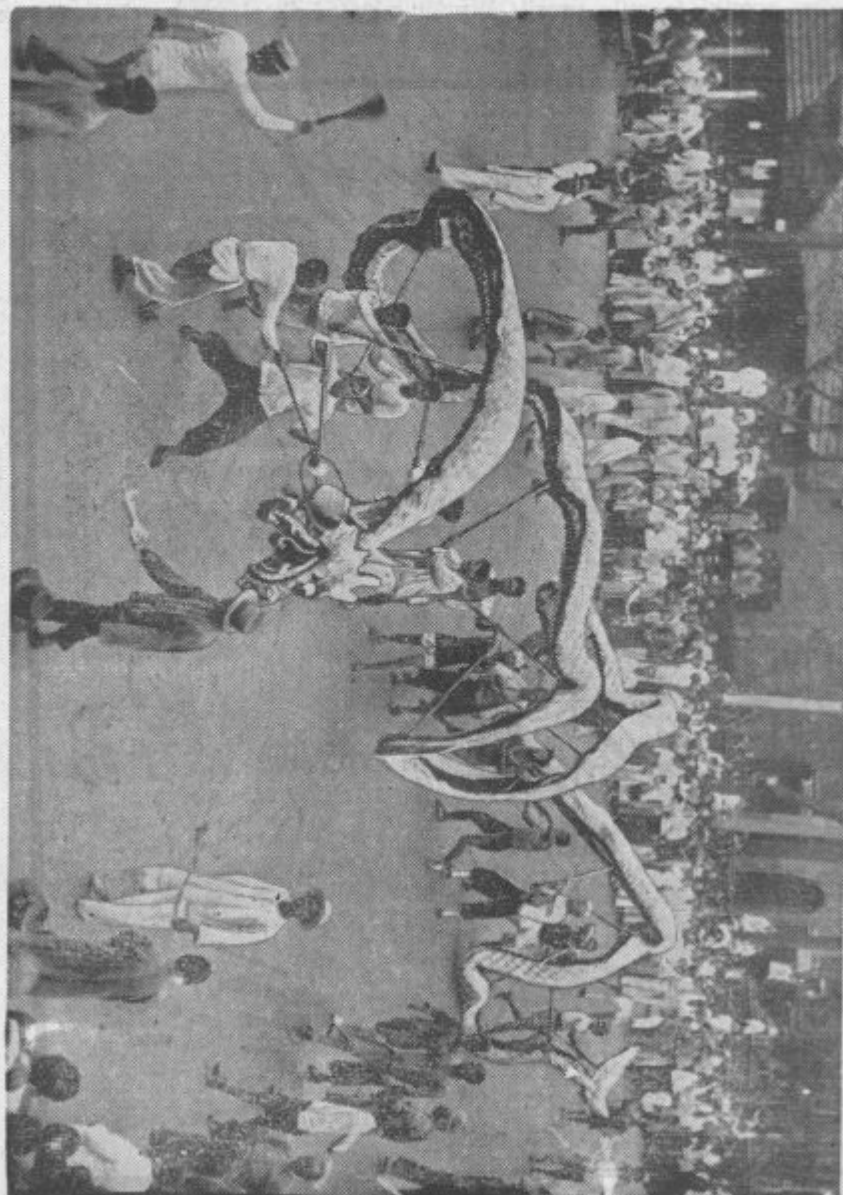
so na svetu besede, ki zadenejo v živo tvoje moško dostojanstvo. Nikolaju se izmuznejo vajeti iz rok:

»Mar nisi ti sam ta jalovec, ti Jožef malopridni?«

Ob tem spretnem udarcu Toumignon prebledi, korakne dvakrat naprej in se napadalno postavi vratarju pred nos:

»Pa še enkrat reci, če si upaš, farški petoliznik!«

»Jožef, rogač, ti pravim še enkrat! Kdo ti jih je nataknil tiste rožičke, bi

Pred pogrebno sprevedom Inentrihkov na Kitajskem preganjajo z zmaji hudobne duhove

PREGANJANJE HUDOBNIH DUHOV

pa tudi lahko povedal, ko nisi za nobeno rabo ponoči!»

»Vsak ne more biti sveti Jožef, ti debeli podrepanik! S svojo rumeno kavrno tvoja žena pač ne more privabiti dosti moških. Se ti si se dovolj sukaj okoli Judite!«

»Jaz da sem se sukaj okoli nje, si upaš reči?«

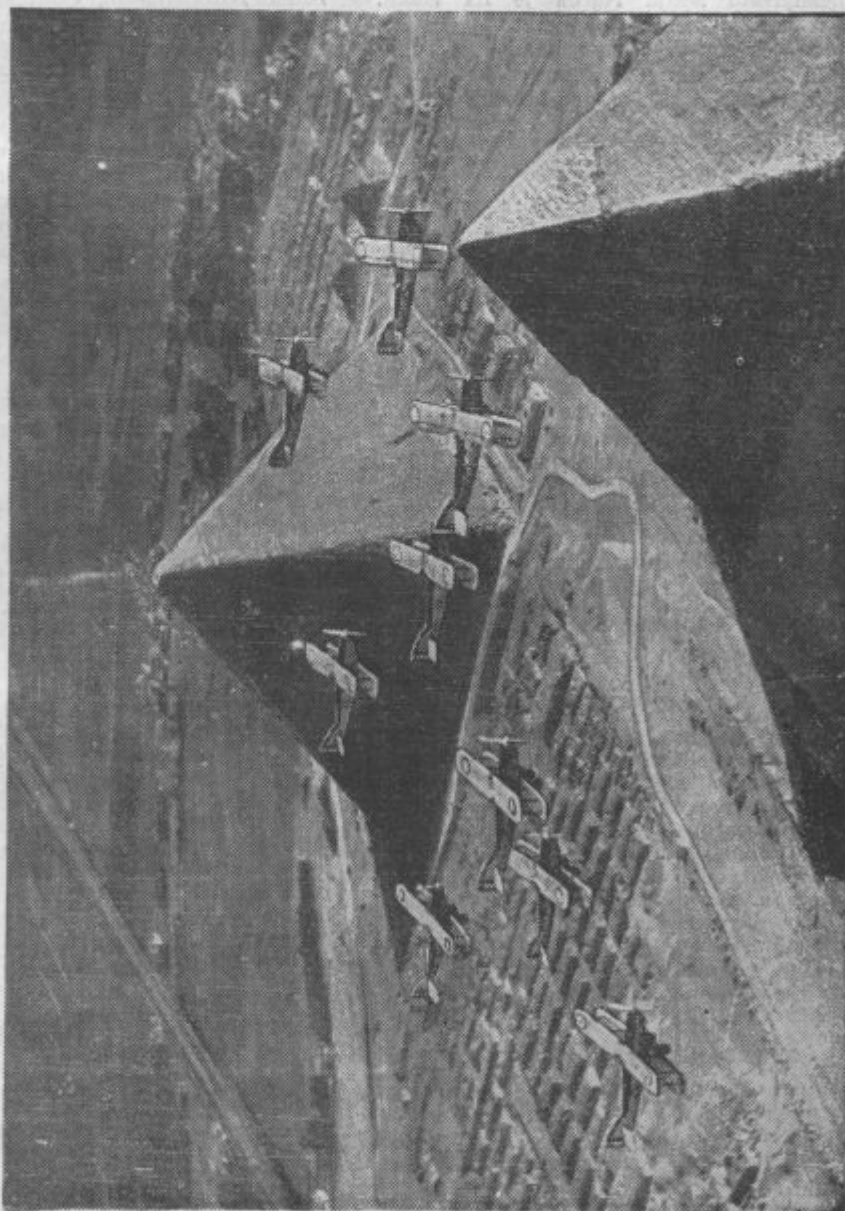
»Tako je, prasec, smukal si se okoli nje. Samo zapodila te je, Judita. Z me-

tlo te je nagnala, ti strašilo cerkveno!«

Lahko si mislite, da nobena človeška sila ne more več ustaviti teh dveh možakov, ki sta javno v časti prizadeta sedaj, ko so ženske zapletene v stvar. Gospa Nikolajeva pravkar stoji v osrednji ladji. To je neznatna oseba, ki je nobena tovarišica ne šteje za tekmico, toda Nikolajeve meče so ji skrivaj nakopale precej sovražnic. Oči jo iščejo: gola resnica, da je rumena! Po vrhu pa se je med pričkanjem omenila Judita Tou-

PIRAMIDE IN BOMENA LETALA

Brneča bombna letala dramijo piramide pri Katru iz njih tisočletnega sna

mignonova,² sijajna, z obilnim sočnim mesom, belim ko mleko, polnih udov, z veličastno stražo na kljunu in na krmi. Podoba lepe Judite navali v sveti kraj, vlada v njem, strašno učlovečenje Opolzlosti, pekienska prikazen, zvita v sramotnih nasladah grešne ljubezni. Zbor pobožnih ženic drhti od groze in gnusa. Iz te skupine zapuščenih vstaja zamokla in zategla tožba, podobna jadicovanju na veliki teden. Neka ogorčenka se onesvesti na harmonij, ki zabučí kot oddaljen grom, oznanjajoč morebiti nebeške represalije. Župnik Ponosse se neznansko znoji. Nered je na višku. Krik se še vedno razlega, sedaj besno, rezko kakor bi pokale bombe pod nizkim romanskim oblokom, odskakuje in bije v obraz podobe preplašenih svetnikov.

»Jalovec!«

»Sveti Jožef!«

In glej groze, neomejene, bogokletne, satanske. Kdo je prvi zamahnil, kdo prvi udaril, se ne ve. Vendar Nikolaj je dvignil svojo bradnico kakor krepelc. Na vse kriplje prisoli Toumignonu eno po črepini. Bradnica je bila orožje bolj zastran lepšega kakor pa za boj, njen drog je bil po predolgem bivanju v zakristijski omari že ves črvojed. Ta drog se prelomi in boljši konec, oni ki nosi sulico, pade na tla. Na drugi konec, ki ga Nikolaj še obroč drži, se zakadi Toumignon, ga sam zgrabi z obema rokama in medtem ko ga od vratarja loči ta odlomek, zvičajno brca proti njemu z nogo, mereč v spodnji del tre-

² Tout (čisto) mignon (srčkan). Op. pr.

PREHLAD

Dr. F. Munck je ugotovil, da vlada med dvema poljubnima točkama na človeški koži neka električna potencialna diferenca, ki je zmerom konstantna. Nanjo nimajo nikakega vpliva motnje v organizmu ali lastna telesna temperatura. Samo dražljaji, ki jih povzročijo spremembe vnanje temperature n. pr. zaradi mrzlih nog, prepiha, pitja mrzle vode itd. utegnejo porušiti sicre zelo stabilno električno ravnovesje in posledica so po mnenju dr. Muncka vse tiste motnje v organizmu, ki jih razumemo pod besedo prehlad.

NEWYORSKI ŠUM NA DISKU

Američanom je prišla bistra misel, da se uporabli fonografsko ploščo kot dokument za bodoče zgodovinarje, ki bodo morali proučevati našo omiko, kadar bo

buha. Ker je zadet v svoje odznake cerkvenega uslužbenca, svoja bedra in škrlatne hlače, razvija Nikolaj drobilno, rušilno silo, ki potiska Toumignona ritensko, ta pa počenja veliko kvaro v vrsti klečalnikov. Ker sluti bližnjo zmagó, se vratar zažene. Protivnik pograbi stol za naslanjalo in ga dvigne nad glavo, da dobi strašen zamah, ki se bo končal z drobečo močjo na kakšni glavi, gotovo na Nikolajevi. Toda stol ne pade spet nazaj. Silovito se je ob nekaj zadel, ob lepo pisano soho svetega Roka, klošmerleskega zavetnika, dar gospe baronke Alfonsine pl. Courtebiche. Udarjen v bok se sveti Rok zamaje, spočetka omahuje na robu svojega podstavka, nazadnje pa telebne v škropilni kamen, ki stoji ravno pod njim. Ostri rob škropilnika mu odseče sadreno glavo, obdano s svetim sijajem, da se zavalí po ploščah do Nikolajeve bradnice in si ob njej nos odbije. To vzame svetniku vso podobnost osebi, ki uživa večno blaženost in varuje kuge. Duhovi so tako presunjeni, da Poipanel, čeprav nejeverniki, ki nikoli ne stopi v cerkev, reče s sočutjem klošmerleskemu župniku:

»Gospod Ponosse, sveti Rok se je prekopicnil!«

»Se je potolkel?« vpraša zadirčni glas Justine Putetove.

»Seveda ga je hudič vzel po takšnem udarcu,« odgovori Poipanel resno ko človek, ki mu je vselej žal, če vidi, da se po nepotrebem pokvari drag predmet.

Iz romana »Clochemerle«, X. poglavje Le Scandale éclate, priredil A. D.

že več stoletij spadala v zgodovino. Na rečeno ploščo so torej vrezali vse zvoke, vsakteri hrušč in trušč, ki nastajajo po modernih velemestih, kakršno je New York. Gramofon bo torej proizvajal: rohnenje avtomobila, brnenje letala, hrup ulic itd. Tedaj pa tedaj prevpije vse to šumenje in ves ta trušč glas vodnika, ki odgovarja na vprašanje kakih izletnikov. To izvirno »Netino« so zaklenili v težak oklesan kamen, ki tiči v vkladu novega zavoda za ameriške slepce

ZAROTA ZOPER SVET

ESSAD BEG

AVTORIZIRAN PREVOD

N A D A L J E V A N J E

ORGANIZACIJA

G
P
U

Kakor nekdanj Čeko, tako vodi danes GPU kolegij, čijega člani načelujejo posameznim oddelkom. Kakor nekdanj kolegij Čeke, tako obstoji tudi kolegij GPU iz predsednika, dveh namestnikov in vodij posameznih oddelkov. Ti oddelki so: ¹ »Protirevolucionarni oddelke«, KRO imenovan, »Inozemski oddelke« (INO), »Tajni oddelke« (SO), »Posebni oddelke« (OO), »Specialni oddelke« (SPEKO), »Ekonomska uprava« (EKU), »Informativni oddelke« (INFO), »Operativni oddelke« (OO), »Orientalni oddelke« (WO), »Obmejni oddelke« (PO) in »Pomožni oddelki«, to se pravi, oni odelki, ki obsegajo komandaturo, ječe, gospodarstvo, klub in tiskarno.

Nekateri teh oddelkov se krijejo z oddelki Čeke, drugi pa pomenijo korak naprej v zgodovini boljševiške zarote zoper svet. Najvažnejši med njimi INO, znameniti oddelke za inozemstvo INO je ekspanzivna sila boljševizma, ki je prevlekla svet z gosto mrežo boljševiških agentov. V Mehiki, Siamu, Egiptu, povsod kjer so ljudje in vlade, ima INO svoje agente. S karavanami potujejo po puščavah Azije, se pojavljajo kot veleindustriji, principi ali duhovniki,² vodijo posebna podjetja ter brezpogojno izpolnjujejo ukaze skrivnostne centrale v Moskvi. INO je po svojih agentih boljše poučena o razmerah nego vlade dotičnih držav. Skozi njih roke gre pošta večine poslaništev in konzulatov. Vodja tega oddelka je mogel s ponosom zatrjevati, da se mora angleška vlada obrniti na arhive INO, če hoče biti poučena o delovanju svojih uradnikov v Egiptu.³

V Orientu, kjer ima INO največ uspehov, so med njimi agenti ministri, principi in škofje najrazličnejših veroizpovedi.⁴ Dolžnost INO je, da mora vse vedeti, vse predvideti in za vsak primer imeti pripravljene različne načrte. Če je potrebno, mora dunajski vodja INO Goldstein razstreliti katedralo v Sofiji, mora zastopnik INO v Perziji Agabekov zažgati angleške petrolejske vrelce in vodja INO v Parizu Janovski odpeljati belogardističnega generala. V dosego svojih ciljev se sme GPU poslužiti vsakega sredstva ter sme izdati vsako vsoto. Eno pa ji je najstrožje prepovedano: vsak stik z inozemskimi komunističnimi organizacijami. Njeni agenti smejo biti le v najredkejših primerih komunisti dotične dežele. Seveda ne iz spoštovanja do tujih zakonov, ki GPU niso posebno pri srcu. Vodje INO smatrajo inozemske komuniste za nesposobne, nezanesljive in neenakovredne. »Inozemski sodrugje« niso šli skozi trdo šolo politične zarote.⁵ V stvareh politične prakse so neokretni in neizkušeni ter so včasih zelo nedisciplinirani. Ker v svojih deželah še niso mogli izvršiti komunističnega prevrata, jih smatrajo Rusi za komuniste drugega razreda.

INO ima v vsaki deželi svojo centralo v poslopuj sovjetskega zastopstva. Tam je uradni zastopnik, ki je večinoma tudi ataše. Poleg njega pa je v strogem in kognitu neoficielni zastopnik, ki je neodvisen od slučajne usode poslaništva, ki ima v času vojne zapustiti deželo. Svojo pošto dobiva z diplomatsko pošto poslaništva. V deželah, kjer se ne čuti dovolj varnega, se pisma fotografirajo in nato kot nerazvite plošče pošiljajo v Moskvo. Če pride ta pošta v sovražne roke, se plošče pri odstranitvi zavoja avtomatično pokvarijo.⁶ Delo INO podpirata dve močni organizaciji, neka tretja pa ga zatira. Podpirata ga komunistična internacionala in četrti oddelke moskovskega generalnega štaba. Kominterni (komu-

⁴ Med agenti GPU je bil n. pr. gregorijanski škof v Parizu.

⁵ Kakor sporoča Besedovski, so Radeka v Nemčiji aretirali zato, ker nemški komunisti niso dovolj skrivali njegovega naslova.

⁶ Agabekov: »Čeka na delue«, Berlin 1931.

¹ Agabekov: GPU.

² Agabekov, »Posledinija Novostje«.

³ Razgovor Agabekova v angleškem časopisu.

nistična internacionala) razvija po vseh deželah, posebno v Orientu, samostojno propagando in tajno delo. V Moskvi pa izmenjavajo uspehe GPU in kominterne. Tudi v vseh važnih vprašanjih vsakdanje prakse se morata obe organizaciji medsebojno podpirati. Največje delo internacionale je njen oddelek za potne liste, čijega skrivnosti niso nikomur znane. Člani GPU lahko dobe vsak trenutek popolnoma pravilni potni list vsake države in na vsako ime. Potni listi so pravilni ter so tako previdno izstavljeni, da je vsako odkritje docela nemogoče. INO se teh potnih listov seveda pridno poslužuje. Inozemski uradniki spremene potni list in ime vselej, ko potujejo v drugo deželo. Oni, ki morajo mnogo potovati, pozabijo na ime, ki so ga imeli v tej ali oni deželi.

Tudi vohunski oddelek generalnega štaba je v veliko podporo GPU. Tudi on ima ilegalna zastopstva v inozemstvu, ki skrbje za dobavo važnega materiala GPU. Vendar pa je delo vojaških sodrugov trn v očeh GPU. Zato imajo vsi zastopniki GPU dolžnost, da tajno nadzirajo zastopnike vojaškega vohunstva.⁷

Veliki nasprotnik INO je »Narkomindele«, moskovski vnanji komisariat, ki pa je brez prave moči. Borba se vrši za

⁷ Tako je n. pr. zastopnik GPU dobil nalogo, da mora zastopnika generalnega štaba prav tako opazovati, kakor vsakega drugega.

ALI BO GRADILA AMERIKA NOV PANAMSKI PREKOP ?

Ker se o načrtu nove gradnje prekopa, ki bi vezal Pacifik z Atlantskim, čujejo razne, precej nasprotujoče si vesti, naj v naslednjih vrsticah prav na kratko orišemo pomen in tehniško ter gospodarsko plat zamišljene vodne zveze.

Ko je l. 1914. izbruhnila svetovna vojna, ni utegnila zasledovati Evropa izgradnjo Panamskega prekopa s polnim zanimanjem, čeprav je pred desetletji z vnmemo zasledovala borbo znamenitih tehnikov ter polom, pri katerem si je Lesseps zlomil tilnik. Kmalu po izgotovitvi tega gigantskega tehniškega dela, ki ga je zmogla pač le Amerika s svojimi neomejenimi denarnimi in materialnimi sredstvi, je postal prekop nenadomestljiv za trgovske ladje. Poleg tega ima prekop ogromno važnost za ameriško vojno mornarico, kar se je pokazalo pri lanskih in še v veliko večji meri pri letošnjih pomorskih manevrih. Saj je morala ve-

vpliv na Politični urad. Oba morata poročati Političnemu uradu o položaju v inozemstvu. Vsi uradniki in sodelavci GPU sovražijo sodelavce vnanjega komisariata in obratno. Ker pa so zastopniki INO v inozemstvu zmerom člani poslaništev, pride često do razprtij. Denunciacije, osumljena in slično je na dnevnem redu v obeh taborih. Vnanji urad zatrjuje pred vsem, da bo delovanje GPU uničilo vse njegovo delo.⁸ GPU se za to ne meni, saj ima tudi pravico, da zabrani odhod iz Rusije vsakemu novemu uradniku vnanjega komisariata. Zastopnik GPU je kot ataše podrejen poslaniku, istočasno pa ima dolžnost, da nadzira vsak poslanikov korak. Kako se vrši nadziranje poslanika, je pokazal zastopnik GPU v Perziji. Ta čekist je prebil dve noči zaklenjen v skrinji poslaničkove spalnice, da se prepriča, ali je sodrug poslanik posilil neko strojepisko ali ne.⁹ Ko se je bil o tem prepričal, je poslal pogumni varuh čednosti obsežno denunciacijo v Moskvo, kjer je zahteval odstranitev »npravno pokvarjenega« poslanika. Ker ima GPU svoje zastopnike pri vsakem poslaništvu, konzulatu, trgovinskem uradu in ker uradniki GPU z veseljem zlezejo v tuje skrinje, imajo gospodje v Moskvi dovolj poročil te vrste.

D A L J E

⁸ Agabekov: Istotam.

⁹ Agabekov: Istotam.

čina atlantskega brodovja obakrat prepluti to umetno vodno pot. Pri tem pa se je ob enem izkazalo, da je prekop za največje matične ladje za letala, 35.000 tonski »Saratoga« in »Lexington« premajhen. Omejenjena velikana sta namreč napravila na zahtovnicah ogromno škodo. Zavoljo tega in tudi zato, ker more v primeru vojne sovražnik prekop uničiti, so se pričeli ameriški vojni krogi vedno bolj zanimati za gradnjo večjega prekopa.

Za večji prekop imajo v Ameriki načrta že iz l. 1915. Prekop naj bi bil speljan preko Nikaragujskih jezer ter bi vezal mesto Briti na Tihem oceanu z mestom Greytownom na Atlantskem oceanu. Poleg jezar bi izrabili še reki San Juan in Desendo. Kanal, čigar dolžina bi znašala 250 km, bi torej tekkel po srednjeameriški republiki Nikaraguji. Teritorialnih ovir pri gradnji pa bi kljub temu ne bilo, ker so bile sklenile Zedinjene države takoj, ko so se bili pojavili prvi načrti, pogodbo z omenjeno državo. Na podlagi te pogodbe bi imeli korist od prekopa enako USA kot Nicaragua.

(tma)

ZNANOST ČUVA BOGASTVO JEDILNE SHRAMBE

Začetkom vročega letnega časa se tudi začne prastari boj zoper vročino, ki je največji sovražnik naših vsakdanjih živil. Meso, zelenjava, sadje, mleko in mlečni izdelki — vse to je podvrženo neugodnim vplivom vročine, ki ustvarja najugodnejše pogoje za brzo razkrajanje dragocenih živil. Znanost, ki se bori proti temu pojavu, se imenuje tehnika mraza in je stopila na pomoč človeku, da izpopolni njegove doslej nepopolne pripomočke in boju zoper škodljive učinke vročine.

Največji zavod te vrste je sedaj v nemškem mestu Karlsruhe. Meščani so zelo ponosni na to, da je vlada določila njihovo mesto za sedež tej novi vrsti tehničnega zavoda. Zaradi tega instituta ima Karlsruhe svoj sloves po Nemčiji in vsak tujec si ogleda tudi ta institut kot eno izmed zanimivosti stare badenske prestolnice. Za poset pa se je treba

primerno obleči, kajti v kletah instituta se vzdržuje stalna temperatura globoko pod ničlo.

Zavod za proučevanje mraza je del karlsruhške tehniške visoke šole in obstoji iz cele vrste manjših kabin, ležečih vzdolž osrednjega hodnika na obeh straneh. Po hodniku je speljan zamotan sistem raznih cevi, s katerih sem pa tja vise debele ledene sveče. V belo popleskanih prostorih stoje razni aparati, ki jih človek drugod nikoli ne more videti in od ene do druge hodijo učenjaki, opazujejo njihovo delovanje ter skrbno beležijo vsako izpremembo. V eni izmed kabin stoji v posebnem hladilniku kos navadne govedine. Skozi okroglo, z debelim steklom zaprto odprtino opazujejo nameščenci ta košček mesa dan za dnevom, ugotovljajoč, da je še vedno dober za lonec. Meso je narječ tu že mnogo tednov, obdano od ozoniziranega zraka, ki zadržuje uničevalno delo raznih celic in bakterij.

V sosednjem oddelku sta samo dve breskvi, vsaka pod steklenim zvoncem. Ena je v zraku one temperature, ki vlada v kleti in ta je že popolnoma zgrbančena, plesniva in napol gnila. Druga pa je v brezračnem prostoru, napolnjenem z dušikom. Nekaj tednov že ležita breskvi in kontrola nad njima vsak dan beleži njihovo stanje. Breskev v dušiku je še po celih tednih popolnoma sveža in užitna, kakor da bi bila pravkar odtrgana z drevesa. Od teh dveh breskev do moderne velehladilnice je le še kratka pot. Tehnika jo je že premagala, kar se vidi iz okoliščine, da izkazuje izvoz kvarljivega blaga vedno manj škode, ker se uporabljajo izkustva tega zavoda.

Posetnik vidi v teh kletih marsikak čuden prizor. Tako stoji nekdo poleg močno razsvetljene steklene cevi, kadi smotko in puha dim v cev. Nato fotografira razne forme, ki jih zavzema dim v cevi. Pojasnilo k temu je zelo enostavno: dim ponazoruje struje gorkega zraka in ima to prednost, da se da fotografirati. Na ta način se do najmanjših podrobnosti prouče struje gorkega zraka. Pri poskusih z mesom vidimo, kako vlivajo tekoč zrak v posodo. V sikajočem curku teče zrak iz bombe in človek, di dela s temi pripravami, mora biti zelo previden. Zrak ima temperaturo 193

stopinj pod ničlo in ta silni hlad vpliva na človeško telo kakor silna vročina. Kdor se dotakne curka, dobi nevarne opekline.

Med množico aparatov postane laik takoj pozoren na omaro, ki jo pozna iz vsakdanjega življenja. To je hladilna omara, kajti moderna tehnika ne potrebuje ledu za proizvajanje mraza. Iz omare moli steklena cev, ki je na vnanjem koncu zavarjena. V cevi leži košček surovega masla, obdan z zaščitnim plinom. Pri našem posetu je to maslo staro že 130 dni. Toliko časa že leži košček v hladilniku pri 0 stopinji mraza. Spremljevalec odpre hladilnik in odreže košček masla. Posetnik ga lahko pokuši na kruhu in se uveri, da je še popolnoma dobro, kakor da je pravkar prišlo iz mlekarne.

Naš obhod se konča, kajti dva asistenta odhajata k nekemu mesarju, ki je naprosil zavod, naj preišče njegov hladilnik, pri katerem zadnji čas ni nekaj v redu. Moža rada prekineta teoretični študij in posežeta v prakso, — slučaj sam pa je značilen in pričča, da se tudi širši sloji že zavedajo, da zavod ni samo igrača za učenjake, marveč ima velik pomen tudi za praktično življenje.

vbk

RIBICA (Foto)

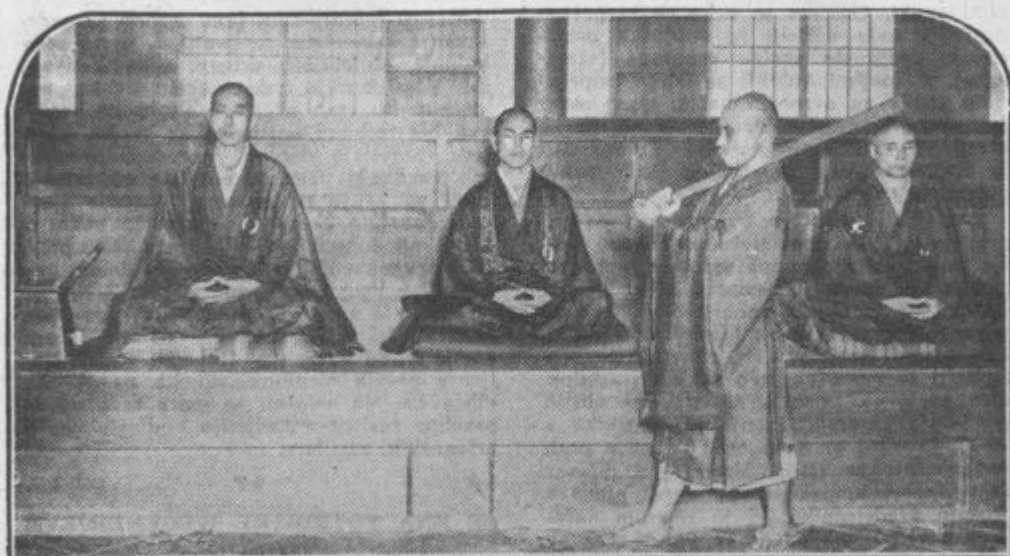
PRI NIPONSKIH MENIHU

Budhizem sicer ni narodna vera na Niponskem, igra pa v zvezi z temu zelo važno vlogo v vsej državi in je zlasti globok njegov vpliv na moralno in duhovno življenje niponskega naroda. Niponski budhizem je samo inačica indskega, tako zvanega Mahajane, dočim se prištevajo indski budhisti k ločini Hinajana. Obe ločini sta tesno zvezani z meništvom in človek ne more prav pronikniti v duha Budhove vere, ako se ni poprej poglobil v njegova svetišča in samostane.

Za povprečnega civiliziranega Evropeca je življenje v niponskih budhističnih samostanih, žal, skoraj nemogoče. Večno čepenje na tleh, spanje na trdih, tenkih preprogah,

po mrzlih prostorih, ki se niti v najtrši zimi ne kurijo in slednjič niponska kuhinja, vsega tega ne prenese mehkužni zapadnjak. Velikanske težave so tudi z jezikom. Z veliko vztrajnostjo in potrpežljivostjo se še nekako priučiš navadne niponsčine, ki jo govore preprosti ljudje. Učene spakodranščine, ki jo govore po samostanih, se pa evropsko uho nikoli ne privadi. Za čitanje pisave, ki se je poslužujejo ti ljudje, so potrebni dolgotrajni študiji.

Sele v najnovejšem času je tujcu ta naloga malce olajšana. Predstojnik samostana Empukuji v Javati blizu Kiota je nedavno odprl na samostanskih vrtovih gostišče za Evropece, ki bi se radi v praktičnem življenju natančneje seznanili z bud-

Zgoraj: Pred premišljuječimi menihi se spreheja čuvar s palico.
Spodaj: Skupen obed menihov

hizmom. Stevilo teh izvoljencev je seveda skromno, samo po pet hkrati jih bo lahko uživalo gostoljubnost samostana.

Gostišče je prijazna hišica, skrita v bujnem zelenju sredi samostanskih vrtov. Gost se lahko tukaj po mili volji popolnoma preda življenju pravega budhističnega meniha z edino razliko, da mu ni treba položiti nikakršnih zaobljub ali se odpovedati svojemu poklicu.

Kraj je kakor izbran za sanjarenje in pobožna premišljevanja. Ogromna stoletna drevesa, živo zelena pomladi in ognjenordeča jeseni pokroviteljsko oklepajo pohleвно hišico. V sosednjem samostanskem posloplju živi predstojnik s svojimi menihi. Poleg gostišča je dvorana, namenjena za »zendos«, za nekakšne duhovne vaje, pri katerih se menihi uče globokega premišljevanja. Duhovniki samostanskega svetišča uče goste anešične, nipoščične, vzporedno s tem jih na počasi seznanjajo z budhističnimi nauki. Gostom so sicer na razpolago postelje, toda učitelji že snočetka priporočajo preproste spalne preproge (»tatamis«). V majhni kuhinji se lahko pripravljajo jedila na evropski način, samo meso je prepovedano. Običajne samostanske hrane ne zaračunajo posebej. Prepovedan je vsakršen hrup. Gostje se lahko samo polglasno razgovarjajo.

Zivljenje gostov je preprosto toda ne prestrogo. Pravi menihi imajo mnogo trše življenje. Vzlic temu pa vstop v samostan ni posebno težak. Kandidat, ki bi bil rad sprejet, se oglasi na samostanski porti in izjavi, da bi se rad zaobljubil za »koan«, kar pomeni molitev in premišljevanje. Oglasiti se mora najprvo na porti »sodo«, kjer prebivajo menihi romarji, ki nosijo vse svoje skromno imetje na ornrtniku s seboj. Prosilec se vrže pred njimi v prah in moleduje za vstop. Vrtar mu ničesar ne odgovori, ampak samo sporoči njegovo prošnjo predstojniku, ki jo zmerom načeloma zavrne. Prosilec pa se zaradi tega ne smatra premaganega, ampak prihaja dan na dan zmerom spet pred samostanska vrata, proseč »nizazume« — sprejetja. Po dolgem času preskušnje se mu potlej neki večer vrata resnično odpro.

Moledovanje za sprejetje v samostan je šele začetek cele vrste težkih preskušenj za kandidata. Sprva ravnajo z njim kakor z jetnikom in sužnjem ter mu nalagajo najtežja in najbolj poniževalna dela, sme se pa tudi takoj udeleževati samostanskih vaj in molitev. Molilnica je velik štirioglat prostor, ki meri nekako 30 m v dolžino in 20 m v širino. vzdolž obeh doliših sten so tla nekoliko privzdignjena in na teh klopah čepe na prenogah tesno drug poleg drugega menihi, ki premišlujejo in včasih tudi malo podremavajo. Sredi med obema vrstama se sprehala menih, noseč na rami plosko letvo kakor vojak na straži. Ako zapazi, da je kateri izmed menihov zadre-

mal, ga dregne z letvo in opomni na njegovo dolžnost. Menihi pri teh vajah ne razmišlujejo po mili volji. Predstojnik naloži vsakemu posebej neki filozofski problem, ki ga mora reševati. Ko se menihu zdi, da je našel rešitev, se napoti k predstojniku in mu razloži sadove svojega razmišljevanja. Ako je predstojnik z rezultatom zadovoljen, zastavi menihu takoj novo nalogo. Vsak mesec je določen en teden za poglobljeno premišljevanje. Takrat trajajo vaje v premišljevanju dvakrat tako dolgo in vsako jutro je veliko izpraševanje, ki ga vodi sam predstojnik.

Zivljenje menihov je preprosto. Hrana je večinoma vegetarijanska. Glavni obed je ob desetih dopoldne, in sicer sestoji iz riža in sočivja. Razen tega dobivajo menihi zgodaj zjutraj in popoldne še nekakšno zakuhano riževo juho. Obedujejo zmerom vsi skupaj. Med jedjo mora vladati popoln molk.

Menihi morajo tudi sami skrbeti za vzdrževanje samostana in svetišča, vrste se v kuhinji, obdelujejo vrtove, perejo, šivajo itd. Včasih morajo tudi na cesto, nabirat miloščino. Po vseh ulicah v Kiotu jih srečavaš. Na trebuhu nosijo velike malhe, v katere spravljajo darove. V rednih presledkih vzklikajo neke besede, da opozarjajo ljudi na svojo navzočnost. Ljudje sicer radi darujejo nekaj v denarju in nekaj v blagu, ali dohodki so vzlic temu tako pičli, da morajo menihi tudi z lastnim delom prispevati k vzdrževanju samostana. Zivljenje menihov je zaradi tega lepo uravnoteženo med fizičnim in duševnim delom. Tudi gostje lahko v vseh podrobnostih dele življenje pravih menihov, sili jih pa seveda nihče ne. Na splošno se more reči, da ni posebne razlike v življenju budhističnih in krščanskih menihov. C

ŠE ENA POTRDI TEV WEGENERJEVE TEORJE

Avstrijska polarna ekspedicija 1932/1933 si je uredila postojanko na otoku Jan Mayen pri Grumantih, točno na istem mestu, kjer je taborila tudi v prvem polarnem letu 1882/1883. Našli so tudi kamen, ki je služil prvi odpravi za določitev zemljepisne lege taborišča. Primerjava merjenj, ki so jih napravili 1933, z onimi, ki jih je izvedla prva odprava pred 50 leti, je pokazala, da se je med tem časom premaknil otok za 1270 m proti zapadu, kar je nov dokaz za pravilnost Wegenerjeve teorije o premikanju kontinentov.

IZ LITERARNEGA SVETA

GABRIEL CHEVALLIER: CLOCHE-MERLE

Ko je La Fontaine nekoč zasledil male preroke, je bil tako vesel, da je na sprehodu po Versaillesu vsakogar izpraševal: »Ste čitali Bardha?« Nekaj takega se je primerilo Marcelu Rouffu lansko jesen: »Ste čitali Clochemerle?«¹⁾ Ta roman, odlikovan s Courteineovo nagrado, je po njegovem zatrdilu najboljšo delo, kar jih je izšlo zadnja leta.

Dokaz naj bo jako častna nezgoda, ki se je pripetila že njegovemu naslovu. Nekaj podobnega boste redko zasledili v slovstveni zgodovini. En zgled bi bila Heinejeva »Lorelele«, v kateri je pesnik tako sijajno pogodil jedro ljudskega pesništva, da je zlatolasa rensko rusalko vsa nemška javnost stela med tisočletno izročilo. In temu bajnemu bitju, ki si ga je Henrik Heine kar na lepem izmislil, so postavili na skali ob reki kip, prirejali izlete in veselice ob njej. Osnovalo se je društvo učenjakov, da proučijo izvor tega ljubkega božanstva iz germanskega narodnega blaga. Iskali so, kako se je stvorila legenda v sivi davniini. Heine pa, ki je vedel najbolje, da je lepa vila nastala povsem v njegovih možganih, se je na tihem slastoustil ob tem poklonu. Danes je bedasta oblast gospodarjev v Nemčiji sicer razdrila Heinejeve sohe, zaprla muzej, ki mu je bil posvečen, požgala njegove knjige pod pretvezo visoke politike, toda strla se je ob prikazni Lorelele, ki je ne more nihče več pregnati z bregov Rena niti iz človeških src.²⁾

Enako se je zgodilo trgu Clochemerleu. Kdo ve koliko oseb je že v tem kratkem času vpraševalo pristojne geografe za lego tega kraja, sezidanega v Chevallierovi glavi.

Ta čudovita knjiga je nekakšna skrčena človeška komedija Balzacova. Pred seboj imamo mikrokozem, kjer se vsa

¹⁾ Roman. Založil Rieder, Paris, 1934. Str. 376, frs 15.

²⁾ Nemško ministristvo prosvete je razpisalo natečaj za novo skladbo »Sen kresne noči«, hoteč nadomestiti godbo žida Mendelsohna. Ob tej priliki je »Pariser Tagblatt« ironično vprašal, kaj bodo počeli z instrumentalnimi deli drugih judovskih avtorjev, in svetoval, naj jih podpisujejo z novimi imeni. In res, v početku novembra je neki napovedovalec v radju naznanil Offenbachove »Hoffmannove pripovedke«, rekoč: »Glasbo priredil Schulze.« V neki bavarski čitanki je Heinejeva »Lorelele« ponatisnjena brez podpisa s pripombo: Neznani avtor. — Tribune de Genève, 9. novembra 1934.

družba giblje. Vse nizkotnosti, vse tradicije, vse potvorbe, vsi misticizmi, vse strasti, vsi paradoksi, vse prenapetosti se opazujejo, se zalezujejo, se pehajo okoli javnega stranlšča, ki je glavna oseba in pravi simbol današnjega materialističnega, praktičnega urbanizma.

Knjiga je komična, kar se le da. Najbliže je morda še Rabelaisovemu »Gargantui«, samo da je preprostejša, neposrednejša: župnik iz Méudona je pač moral v svoji dobi zavijati svoje misli, medtem ko ima Chevallier popolno svobodo govora, ko do sita prerešetava ideje. Te pa ga manj privlačijo kakor ljudje in njih šege.

Trg Clochemerle, nazvan po nekdanji cerkvi, ki je ob zvonjenju kose plašila, ima župana Piéchuta, ki na tihem želi postati senator. Zato se je treba v javnosti izkazati. A kako? Nazadnje mu šine na um, da bi postavil javno mokrišče. Občinske može pridobi s tem, da jih s predlogom na domu obišče njegov tajnik, učitelj Tafardel. Vsi podpisujejo kar na slepo, boječ se njegovega smrdljivega diha.

Klošmerlovci pridno uporabljajo novi pisoar, saj imajo obilo dobrega vina, dostojnega papeževe maše. To pa bode v oči blizu stanujočo devico v srpanu, Putetovo. Pod njenim vplivom se strnejo eomšljeniki »urinofobii«, nasproti jim stoje »urinofilii«. Stranki se spopadeta ob prošenju na dan sv. Roka, ko naj bi župnik oznanil po pridigi, da se mora predmet pohujšanja podreti. Prepet v cerkvi prodre v politične liste in stvari se razvijejo v takšno ostrino, da pride oddelek vojaštva delat red. Ob nesrečni priliki počijo vojaški strel, pade vaški bebec, ranjena je lepa krčmarica. Erotično blazna Putetovka priteče do pičice naga med božjo službo na prižnico. Počas nastopi mir, kajti dr. čas ozdravi vse rane.

Za jezikoslovca je zanimiv jezik, ki se močno bliža govorjenemu kakor pri Célineu in Hašku (Borko, Lj. Z. 1935, 174). Osebnna imena se rabijo s členom: l'Alfred, l'Adèle. Imena so pogosto govoreča: Putet zveni ko latinsko (Smrdel) ali pa kot izvedenka iz puté, putain (vlačuga), neodločni župnik Ponosse je morda maskiran ruski ponos (driska). Guverner, general pl. Laflanel, je bil iz znamenitega rodu. V XVII. stol. je njegov prednik držal bombaž Ludoviku XIV., ko mu je drobovje prav izredno delovalo, plemič je evoj posel čiščenja tako nežno opravljal, da mu je veliki kralj dejal: »Ah, vrli pri-

Jateč, kako imenitno me brišete! — »Veličanstvo,« je odgovoril z odlično pri-sebnostjo, »to je boljše ko bombaž, to je

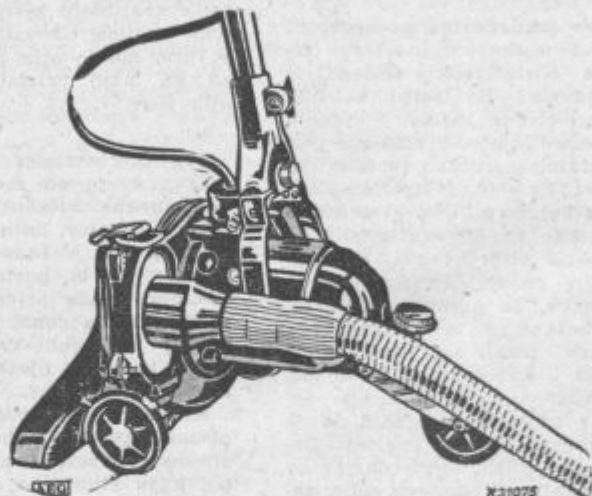
flanel (de Laflanel).« A. Debeljak
(Glej odlomek iz romana: Pretep v cerkvi str. 664. Ur.)

TEHNIČNI OBZORNIK

RAZPRASEVALEC V VLOGI RAZPRŠILCA

Še preden se je mogel uvesti sesalec za prah (slika 1) v naša stanovanja, so mu že naprtili delo razpršilca. Služil naj bi tako desinfekciji, uničeval mrčes in po-

jami, na primer z naftalinom ali mrčesnim praškom, nam zračni tok te snovi razprši ter jih s silo vpihava v obleke, blazine in slične predmete. Na ta način moremo v kail zatreti mrčes v zavesah, preprogah, v omarah za obleke ali perilo itd.

Sl. 1.

Sl. 2.

žlahtnjeval zrak. Da to dosežemo, moramo odvzeti razprasevalcu vrečico, v katero vse-sava prah, ter jo nadomestiti s dvodelno kovinsko posodo, ki nosi v sredi tanko sito (slika 2). Če napolnimo posodo s kemikali-

Za zboljšanje zraka moremo razpršiti olje iz smrekovih igel, za desinfekcijo pa učinkoviti formamint. Pri tem zadošča, da polijemo kos vate s tekočino ter ga položimo v posodo s sitom. (tma)

TEHNIŠKE ZANIMIVOSTI

Severni rtič Evrope bo kmalu zvezan z avtomobilsko cesto, ki bo podaljšek znamenite ceste iz Osla v Elsfjord. Gradnja ceste, ki jo bodo podaljšali preko rtiča v notranjost Severnega ledenega morja, bo trajala osem let.

V Hsikingu, glavnem mestu Mandžurije, so nedavno zgradili radio-oddajnik, ki je po svojem učinku 100 kilovatov najmočnejša postaja na Daljnem vzhodu. Mandžurija je z njim dobila postajo, ki prepreza s svojimi valovi Harbin in Mukden ter sega celo do Niponske.

ČLOVEK IN DOM

CVETLIČNE VAZE NA STENI

Na ljubko idejo je prišla umetnostna obrt z novimi izdelki stenskih cvetličnih posod različnih oblik in velikosti. Najprikupnejše so kroglice iz finega, spremenjastega stekla, ki so ujete za rob odprtine na tenko, a dovolj močno vrvico, da jih obesimo na steno. V take steklene kroglice vtaknemo le par cvetočih vejic forsicije, jasmína, tičje češnje, črnega trnja, kozje-

ga parkeljca ali slično. Tudi posamezen cvet tulipana, potonke, hortenzije, dalje ali par vejic srčkov se lepo prilega. Posebno pa se poda v tako okroglo vazo grozdnati cvet španskega bezga, zlate akacije (nagnoj), glicinije ali snežnih kep ali samo zelenje asparagusa, tradeskancije ali zimzelena, ki se v vodi razvija in raste. Ne razveseljuje pa očesa samo cvetje v teh vazah ampak tudi pestrost spreminjajočih se barv, ki se lomijo v finem steklu.

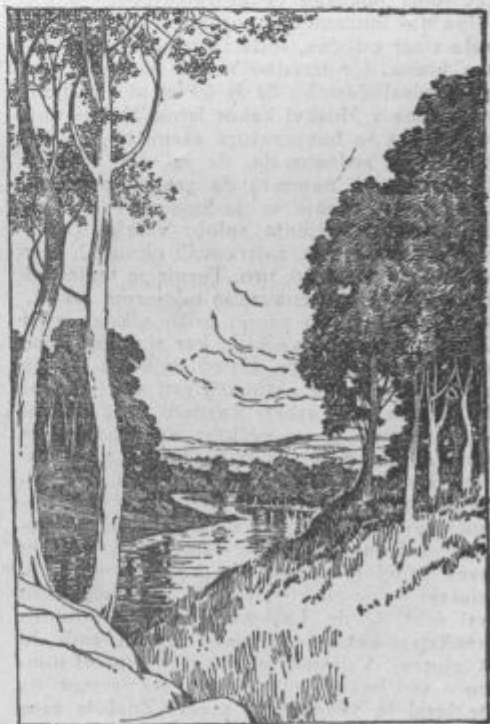
Različnih, deloma preprostih, deloma bizarnih oblik so nadalje stenske vaze iz keramike. So ozke cevke za posamezen cvet, srčaste oblike za pester šopek poljskih cvetlic, žitnega klasja, ki je za obedno sobo zelo dekorativen in traja vse leto od ene žetve do druge, posebno je za to primerno ječmenovo ali ovsovo klasje.

Ob vsakem letnem času dobimo primerne cvetje, pozimi pa zelenje asparagusa, zimzelena ali tradeskancije in dr.

V izbiri cvetlične posode, sestave šopka ali izbire posameznega cveta za vsako po-

sodo, se izpričuje naš okus in smisel za lepoto. Na rožnato steno bomo obesili enobarvno posodo za cvetje, medtem ko se na enobarvno slikarijo sobe prilega tudi bizarna ali živobarvna vaza. Steklene kroglice se posebno lepo podajo na verando, prizidek, pa tudi v negovano vežo.

Malokdo, tudi če je ljubitelj cvetlic, zna sestavljati cvetlične šopke za vaze, še manj pa ravnati tako z njimi, da se ohranijo čim dalje sveže. Marsikdo zmaši cvetje brez vsakega izbora na tesno v vazo, morda celo trdo zvezano z vrvico, da so peclji domalega vsi prežeti in ne morejo dovajati vode do cveta. Naravno, da tak šopek že v enem dnevu ovene in izhira. Vsak šopek mora biti zrahljan, da vsak peclj posebej lahko srka vodo in diha. Samo ob sebi se razume, da morajo cvetke dobiti vsak dan svežo vodo in obenem jim je treba tudi peclje nekoliko prerezati. Ne smemo pozabiti, da je cvetka živo bitje, da moramo zanjo, skrbeti, če jo odtrgamo, da nam dela veselje v stanovanju. Navajajmo tudi otroke, da ne uničujejo cvetja vsevprek na izletih. Pa ne samo otroci, tudi mnogo odraslih ljudi si na sprehodih ali izletih natrga po celo naročje ljubkih poljskih cvetlic a jih zavrže, ko začno veneti, še preden pridejo domov. To je krut vandalizem, zločin nad naravo. x

POLETJE JE TU

COPYRIGHT BY VASJA PIRO

MOJI VTISI S ŠAHOVSKEGA TURNIRJA V MOSKVI

VASJA PIRO

N a d a l j e v a n j e

3. POTEK, UDELEZENCI IN REZULTATI TURNIRJA

Turnir sam je stal pred vsem v znamenju borbe med ruskimi in zunanjimi mojstri. To je razumljivo, saj se obe skupini med seboj osebno skoro sploh nista poznali: na eni strani mednarodno priznani vele mojstri in mojstri, na drugi strani vrsta mojstrov, ki se večjih mednarodnih turnirjev po večini sploh še niso udeležili, za grede le pogumno v boj celo z ambicijo, da se pokažejo gostom kar enakovredne.

V tej borbi so imeli Rusi seveda prednost, ki je tudi v šahu ni podcenjevati, da so se morali boriti na domačih tleh, v znani okolici. Takoj od začetka so šli, podžigani od časopisja in občinstva, z izredno ambicijo v boj ter dosegli v prvih kolih velike uspehe. Proti sredini turnirja pa smo inozemci svoje pozicije vsi precej popravili. Proti koncu smo skoro vsi zopet popustili, med tem ko so ravno Rusi takrat večinoma pokazali večjo vztrajnost.

Na nas inozemce je gotovo nekoliko vplivala sicer odlična, toda nam nenavadna ruska hrana, ter izredno mrzlo podnebje. Pa so še pisali časniki, da že 60 let ni bilo tako mile zime v Moskvi kakor letos. Marsikomu izmed nas je temperatura »samo« —15 stopinj C že zadostovala, da je rajši sedel v hotelski sobi, namestu da gre na potrebni izprehod. Še težje se je bilo privaditi na drugi način življenja sploh: vstajali smo med 10. in 11. uro, zajtrkovali okoli 12. ure, košili med 15. in 16. uro. Turnir je trajal od 16. do 24. ure, z enournim odmorom od 21. do 22. ure. Tako nismo prišli nikdar pred 23. ali 24. uro do večerje, kar sicer za Ruse ni nič nenavadnega. Daleč najbolje se je zna' v tem oziru aklimatizirati stari filozof in praktik dr. Lasker. Razdelil si je dnevni čas tako, da je po večkrat na dan spal in počival, pa potem niti ni toliko trpel zaradi živčne napetosti od turnirske igre, niti zaradi spremenjenega življenja. Ob 1. ponoči se je Lasker, ko si je odpočil po večerji, šele pojavil v hotelski restavraciji in svež sedel h kartam. In ko smo okoli 3. zjutraj — po ruski navadi — odhajali skoro vsi spat, je dr. Lasker še včasih neumorno analiziral kakšno šahovsko partijo, tudi do 5. zjutraj. Vsi smo mislili, da bo proti koncu s svojimi 67 leti popustil v turnirju, pa je igral še vedno bolj sveže. Znal je zase bolje rešiti problem ohranitve energije kakor mi mlajši!

Čehover

(Karikatura v »Bjulletenu moskovskega mednarodnega šahmatnega turnira«.)

Saj je bil turnir seveda izredno naporen. Drugače so po mednarodnih turnirjih vedno udeleženci, pri katerih si mojster lahko »spočije« in »odpomore«. V Moskvi tega ni bilo, vsakdo, razen morda gdč. Menčikove, je bil dovolj nevaren, da je lahko dobil partijo. Pri tako težki borbi, še povrh v nočnih urah, tudi izredna ugodnost dveh prostih dni po štirih igralnih ni vedno dovolj zalepla. Proti koncu turnirja so bili mnogi udeleženci že prav utrujeni. Botvinnik na pr. bi bil po sijajnem startu gotovo sam odnesel prvo nagrado, če bi bil turnir fizično izdržal. Tako pa je iz zadnjih 10 partij napravil samo 50 odstotkov točk, kar je sicer še tudi zadostovalo za delitev prvega mesta.

Se nekaj je bilo novega in nenavadnega za vnanje mojstre na turnirju. Drugod smo bili doslej vajeni igrati pred 20, 50, morda 100 gledalci v Moskvi pa pred nekaj tisoč. Igra pred tako množico, čeprav se je obnašala zelo disciplinirano, zahteva gotovo dru-

Lillenthal — Lasker

(Karikatura v »Bjulletenu moskovskega
međunarodnega šahmatnega turniraja)

gih živcev kakor pred nekaj desetminami gledalcev. Šahisti smo torej prav za prav v Moskvi prvič prestali »javni nastop« v šahu, v primeri z dosedanjimi turnirji. Ne glede na razne psihološke momente, lahko vpliva prisotnost tolikega občinstva še vedno tudi z eventualnim majhnim nemirrom na igralce, prav tako se pri intenzivnem premišljevanju morda še bolj občuti porabljeni zrak v dvoranah. Vsemu temu bi se najbolje odpomoglo, če bi zgradili za šahovske turnirje v Rusiji posebne dvorane, kjer bi bili igralci ločeni od gledalcev s steklenimi stenami. Na Holandskem tako dvorano že imajo, pa bodo Rusi tudi gotovo kmalu sledili.

V kakšni živčni napetosti so proti koncu turnirja lahko mojstri, dobro kaže dogodek, ki se je pripetil sicer mirnemu Capablancu. V partiji z Bogatirčukom se je po napravljene potezi nekoliko sprehajal po dvorani; pri tem je pozabil, da je že vlek, pa se je brž še enkrat vsedel k deski in napravil še eno potezo. Smeje ga je moral Bogatirčuk opozoriti, da sedaj vleče on.

Bolezen je tudi nekoliko gospodovala med udeleženci in vplivala včasih negativno včasih pa tudi pozitivno na rezultate. Takoj spočetka se je prehladil Stahlberg in izgubil pretežno na ta račun celo serijo partij. Potem se je mene prijela hripa tako, da sem partijo s Capablancu po prijaznosti turnirskega odbora igral celo v hotelski sobi. Uradni zdravnik mi je bil sicer igranje prepovedal, toda brez pristanka mojega nasprotnika partije ni bilo mogoče odložiti. Inozemski listi so potem sicer poročali, da sem igral partijo celo v postelji, drugi zopet, da sem igral po telefonu. Vse to seveda ni bilo točno, edino poteze partije so sproti prenašali po telefonu v turnirsko dvorano, da je občinstvo moglo partiji slediti vsaj na demonstracijski deski. Nasled-

nje dni sem moral seveda že zopet redno igrati. Vročina pa se me je še dolgo časa držala in je povzročila, da sem marsikatero dobljeno pozicijo izgubil ali remiziral. Tudi Spielmann se je proti koncu turnirja močno prehladil in je imel nekaj dni po 38,5 stopinj vročine. Igral pa je kljub temu od dne do dne bolje in ko smo hoteli poslati po zdravnika, je to odločno odklonil, češ da že iz izkušnje ve, da igra dobro, kadar je bolan, in da začne zopet slabše igrati, če ozdravi.

D A M S K I G A M B I T

Svetovni prvak dr. Aljehin je absolviral v marcu daljšo turnejo po Španiji in je pri tej priliki dobil tudi naslednjo silajno partijo proti madridskemu šahovskemu prvaku Golmayu.

Beli: Golmayo Črni: Aljehin

1. d2—d4	d7—d5
2. c2—c4	d5×e4
3. Sb1—c3	...

Boljše bi bilo 3. Sf3, da se prepreči možen sunek kmetov.

3. ...	e7—e5!
4. d4—d5	...

Po 4. d×e5, D×d1+, 5. K×d1, Le6, 6. Sf3, Sc6 poleg 0—0—0 bi bil črni v razvoju vidno na boljšem.

4. ...	a7—a6
5. e2—e4	b7—b5
6. a2—a4	b5—b4
7. Sc3—a2	...

Konja bi bilo treba umakniti na b1, da bi posegel pozneje preko d2 v igro.

7. ...	f7—f5
8. e4×f5	Lc8×f5
9. Lf1×e4	Sg3—f6
10. Lc1—g5	...

Prepreči izgubo kmeta, ki grozi z Le4.

10. ...	Lf8—d6
11. Dd1—f3	Lf5—g6
12. Lg5×f6	...

Ta zamenjava, ki prepušča črnemu močno lovsko dvojico, bi morala izostati. Primerno bi bilo Se2 poleg 0—0.

12. ...	Dd8×f6
13. Df3×f6	g7×f6
14. Sg1—f3	Sb8—d7
15. a4—a5	Ta8—b8!
16. Sf3—h4	...

Seveda ne 16. L×a6, Ta8; črni se drži brez škode kmeta a5 in dobi vrh tega možen pritisk na trdnjavsko linijo.

16. ...	Lg6—c2
17. b2—b3	Sd7—c5
18. Sa2—c1	h7—h6!

Zaradi tega, da je po Kd2 mogoče umakniti lovca na h7.

19. Ta1—a2	Lc2—h7
20. f2—f3	Th8—g8
21. g2—g3	Ke8—e7
22. Th1—f1	*Tg3—g5

23. Ta2—e2 Ke7—d7
 24. Sh4—g2 Tb8—g8
 25. Sg2—e3 h6—h5
 26. Se3—g2 Tg5—g7
 27. Tf1—f2 Tg8—d8!

Priljublja se globoko preiščena naslednja kombinacijska končnica.

28. Te2—a2 f6—f5!
 29. Sc1—d3? ...

Da je velikemu nasprotniku priliko za zaželjeni prodor f3—f4 ali Se2 bi omogočilo mnogo bolj žilavo obrambo.

29. ... f5—f4!

Odločilno

30. Sd3×c5+ Ld6×c5

31. g3×f4 ...

Tudi po Tfe2, f×g3 itd. bi bila zmaga črnega samo vprašanje časa.

31. ... Lc5×f2+

32. Ta2×f2 e5—e4!

33. f3×c4 Lh7×e4

34. Sg2—h4 Tg7—g1+

35. Ke1—d2 Tg1—a1

36. Kd2—e3 Ta8—e8

37. Ke3—d4 Kd7—d6!

38. Tf2—f1 ...

Na 38. Td2 bi sledilo T×a5!, 39. Te2, T×d5!×; 40. L×d5, c7—c5+; 41. Kc4, L×d5+; 42. Kd3, c5—c4; 43. Kd2, c4—c3+; 44. Kd3, c3—c2! itd.

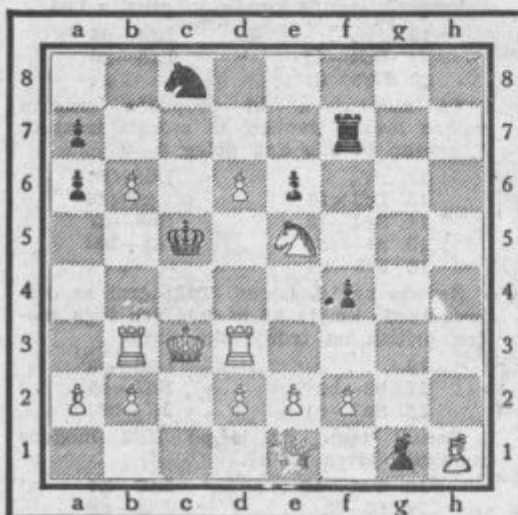
38. ... Le4—c2!!

in beli je kapituliral, ker bi bilo mogoče zavleči mat samo s težko materialno izgubo.

PROBLEM 122

E. Gilse in P. Keirans

Prva nagrada na turnirju Letonske šahovske zveze.

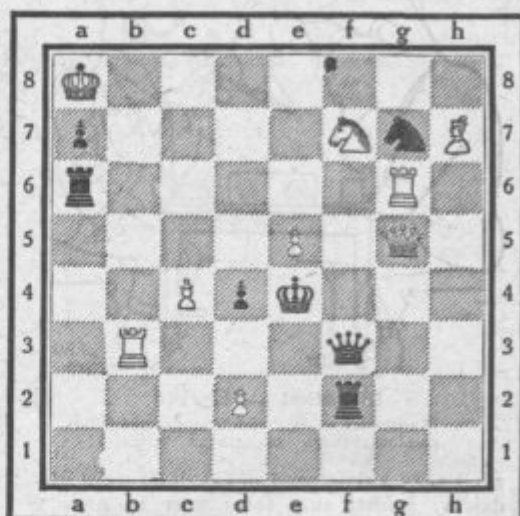

Mat v treh potezah

PROBLEM 123

Karl Kubbel

Prva nagrada na turnirju v Rigi.

Mat v dveh potezah

Rešitev problema 121

1. c2—c3 grozi; 2. Db4+; 3. Dd4 mat.

1. ... Th2—h4 (a) 2Ke8—d8. Sedaj črni ne more več z Lh4 vezati konja na e8.

1. ... Lg3×f2 (b). 2. Ke8—f8. Sedaj zopet stolp ne more priti na f2, da bi vezal konja. Zelo fina kombinacija.

ZA BISTRE GLAVE

252

Jezikovna

Kako je pravilno: »Poznal sem Toneta kot dobrega kupca« ali »Poznal sem Toneta kot dober kupeca«?

253

Nemogoče?

Združi številke 0 do 9 tako, da dado za vsoto 10!

254

Spremenljivi glasovalci

V nekem društvu je bilo 600 članov, ki so glasovali o nekem predlogu tako, da je propadel. Zaradi formalne napake so morali pozneje še enkrat glasovati. Med tem pa je uspelo s propagando razpoloženje tako spremeniti, da je predlog pri istem številu glasovalcev dosegel večino za dvakrat toliko glasov, nego je prej ostal v manjšini. Sedanja večina je bila proti prejšnji v razmerju kakor 8:7. Koliko glasovalcev je spremenilo svoje mnenje?

KAZALO ZA 17. KNJIGO

Zvezku je priloženo vsebinsko kazalo, ki ga dobe naročniki brezplačno.

H U M O R

Tudi izgovor

»V trgovino ste sporočili, da ste bolni, tu pa igrate bilard!«

»Zdravnik za oči mi je priporočil, da moram mnogo gledati v zeleno!«

Življenjska umetnost

»Kaj pa je prav za prav s teboj? Vselej, ko pridem k tebi, ležiš v kadi!«

»Veš... denarja nimam, vina nimam, zato uživam to edino, kar je še tekočega pri meni!«

Napaka

»Avto vozi imenitno, samo motor teče pretiho.«

»To vendar ni nobena napaka!«

»Pač. Moja žena nima nobenega veselja, ker nihče ne sliši, da se vozi z avtom!«

Pianistka

Hči se je vrnila iz konservatorija, kjer je imela sprejemni izpit.

»Kako se piše profesor, ki te je izpraševal?«

»Tega ne vem, mama, na vsak način pa je zelo pobožen mož. Dokler sem igrala, je ves čas držal roke na obrazu in venomer ponavljal: moj bog, moj bog!«

»Hitro draga, še en poljub, preden grem!«

»Da, toda hiti — oče bo že čez eno uro doma!«
(»Aftonbladets«)

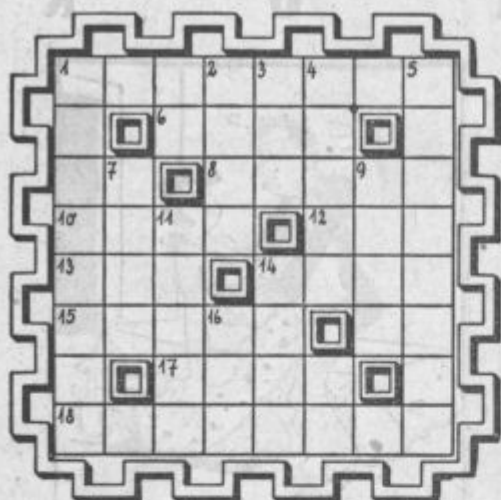
Copyright P. I. B. Box 6 Copenhagen

ADAMSON SEJE...

KRIŽALJKA

Crassus

Vodoravno: 1. angleški inženjer, izumil je izdelovanje jekla, 6. bizzec, t. j. močnik s fižolom in kisló repo (tudi grška črka) 7. pojedina ali črna juha ob kolinah (iz nem. Voressen?), 10. tri (francosko, fonetično), 12. tedaj (latinsko), 13. del živalskega telesa, 14. gola, neoblečena, 15. omela, melje, 17. prižnica, 18. sredstvo za rast las.

Navpik: 1. pogostno krajno ime (po tekoči vodi), 2. ležanka, blazinjak, počivalnica, 3. tukaj (prekmursko), 4. prizadevna žena iz sv. pisma, 5. ima svoj duh, naj bo zelen ali suh, 7. Kettejev rodni kraj, 9. čisto

prav (grško), 10. žalni obred (srbsko), 14. Ignacij, 16. klej.

ČRKOVNICA

Crassus

Pet črk ubranih je tako, da moškemu ime dajo. Obglavi ga: že duh razblini se po neskončni prostornini. Odstrizi spet: obrežna reka skoz Katalonijo poteka; izraz še trikrat je Latinec in semtertja lahko našinec. Okrni spred: in bojni bog Bavarcem starim trobi v rog. Odbij mu nos: poslednja črka junakov sto velja za Grka.

RESITEV GLAVOSEKA V ŠT. 25: oratar, ratar (obratnica), atar (ali hatar = področje, območje), tar (od strete), ar.

Za rešitev križaljke iz črkovnice v tem zvezku razpisujemo nagrado v obliki slovenske knjige. Rešitve je treba poslati najkasneje do 26. junija.

Križaljke in črkovnice v št. 24. ni rešil nihče pravilno v določenem roku.

DRUŽINA NA IZLETU (Foto)

